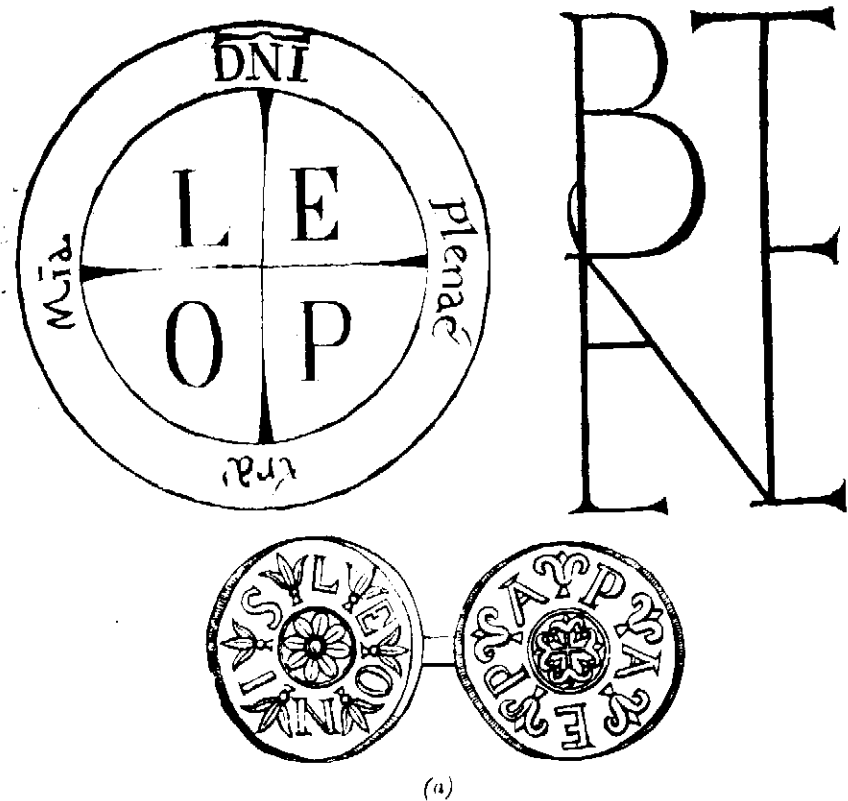

praedecessorum nostrorum privilegiis continetur. Abbas vero non nisi a nostra apostolica sede, a qua benedici debet, benedicatur, et si in aliquo crimine accusatus fuerit, de eadem nostra apostolica sede tantum iudicium expectet. Illud etiam generaliter addendum duximus, ut quicquid vobis auctoritate tam antecessorum nostrorum, quam regum et imperatorum ipsi vestro Fuldensi monasterio constat fuisse concessum, sit etiam nostra apostolica auctoritate per hoc nostrum privilegium confirmatum atque

corroboratum. Statuentes apostolica censura, ne quis unquam contra hoc nostrum privilegium quicquam audeat attentare: quod si quis praesumpserit, se nostri anathematis vinculo usque ad condignam satisfactionem insolubiliter noverit innodatum. Datum idibus iunii per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno domini noni PP. Leonis primo, indictione secunda.

Dat. 1049, pontif. anno I.

(a)

(a) Exemplum hoc bullae plumbeae Leonis PP. ab eruditissimo viro Friderico Schannat in suis iudiciis tab. II summa cum diligentia delineatum fuit, et ex illa fideliter depromptum.

VICTOR II

PAPA CLIII.

Anno aerae Christi comm. *MXLV.*

Victor secundus, natione theutonicus, antea Gebeardus episcopus Aistettensis, Henrici imperatoris consiliarius, coronatus est romanus pontifex die Coenae Domini 13 aprilis anni 1055. Pontificiam sedem tenuit annos II, menses III, dies XIII (1), imperantibus in Oriente primum Michaelae Stratotico, mox Isaacio Comneno, in Occidente vero Henrico III, imperatoribus, cui praesente ipso Victore papa morienti Henricus rex puer successit. Obiit Victor II in Tuscia die 28 iulii anno 1057, post cuius mortem vacavit sedes dies v.

I.

Canonici S. Ferrariensis Ecclesiae sub protectione S. R. E. suscipiuntur, confirmatisque eorum bonis omnibus ac privilegiis, a cuiuscumque personae iurisdictione, potestate ac molestia liberi declarantur (2).

SUMMARIUM

Canonici Ferrarienses sub S. R. E. protectione suscipiuntur, eisque bona omnia confirmantur. — Ut nulla ecclesiastica vel laica persona dictos canonicos in suis bonis, privilegiis et exemptionibus molestare audeat, praecipitur. — Anathema contra haec inobservantes.

Victor episcopus servus servorum Dei, Gerardo archipresbytero, et Leoni archidiacono, reliquisque canonicis sanctae Ferrariensis Ecclesiae, suisque successoribus in perpetuum.

Si iustis servorum Dei petitionibus satisfecerimus, procul dubio apostolica praecpta servamus.

Quapropter inclinati precibus vestris,

(1) Ut habetur in III Vignolii catalogo, et tribus aliis ex Criticae Baronianae praefixis, in quibus fortasse ab inthronizatione Victoris, quae facta fuit die 16 aprilis, ad diem obitus numeratur.

(2) Ughell. Ital. Sac. tom. II.

filiis charissimi, confirmamus, atque corroboramus vobis vestrisque successoribus canonicis, quicquid per paginam concessionis et confirmationis iuste acquisistis vel acquisituri estis, ut quieti et securi ab omni laesione permanere valeatis. Desiderio itaque, ac petitioni vestrae, ut diximus, inclinati, vos vestrosque successores sub nostrae apostolicae defensionis munimine suscipimus; et bona omnia, quae iuste habet vel habitura est ipsa canonica, videlicet villam, quae dicitur Quartisana: et fundum contra Padum: et locum Cuculi: et caput Redae: et Baniolo: et Wartiacum: et fundum Pecorile, et caetera, quae iam dictae Ecclesiae ad partem canonicorum pertinent, villas, terras, vineas, prata, agros cultos et incultos, aquas, aquarumque decursus, piscationes, venationes, seu molendina, servos et ancillas, aldiones et aldianas, seu cunctas res mobiles et immobiles, quae dici et nominari possunt, quicquid tenent, possident, habent tam de parte Ecclesiae, quam de suis suorumque parentum hereditate, vel alias acquisitum per aliqua chartarum munimina, iuxta eam etiam videlicet rationem, ut nullus iniuriam residentibus super terras ipsorum canonicorum, colonis, colonibus facere praesumat; nec ipsos iam dictos distingere aut molestare audeat de cunctis facultatibus eorum sine voluntate et consensu ipsius Ecclesiae praesulis, praecpto confirmationis corroborare dignemur, et sub nostra defensione duodecim homines ipsius civitatis reciperemus, qui eos navigio ducerent, quocumque usus eorum canonicorum fuerit, sine omni pretio. Quorum dignis postulationibus consentientes, prout iuste et legaliter possumus, confirmamus et corroboramus haec omnia, quae supra leguntur; ut quiete et pacifice tenere ac possidere valeant, quae supra leguntur, omnium hominum contradictione remota. Praecipientes igitur iubemus, ut nullus dux, marchio, archiepiscopus, episcopus, comes, et vicecomes, nullaque magna vel

Canonici Ferrarienses sub S. R. E. protectione suscipiuntur, eisque bona omnia confirmantur.

Ut nulla ecclesiastica vel laica persona dictos cano-

alios in suis bonis, privilegiis et exemptionibus molestare oedeat, praecipitur.

Anathema contra haec inobservantes.

parva persona de cunctis praenominatis rebus tam de ecclesiasticis quam de suis eos molestet, sive in placito eos conturbet, vel colonos vel colonas distringere, seu aliquam publicam functionem solvere cogat; quod qui temerario ausu fecerit, nisi infra quadraginta dierum spatium emendaverit, anathematis vinculo obligetur, et a liminibus sanctae Ecclesiae alienetur usque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos huius nostrae sanctionis extiterit, benedictionem et gratiam omnipotentis Dei, et beati Petri apostolorum principis, et nostram habeat, et in futuro aeternam retributionem percipiat. Amen. Amen. Locus † sigilli. Bene valete.

Dat. vi kal. iulii anno 1055 per manum Ildeprandi S. R. E. card. subdiaconi, Victoris papae II anno primo, indict. VIII.

Dat. die 26 iunii anno Domini 1055, pontif. Victoris anno I.

II.

Confirmatio praeccepti ab Henrico III dati monasterio B. Virginis ad Mulianas in comitatu Tarvisino (1).

SUMMARIUM

Confirmatio donationis Bazonis Tarvisini episcopi. — Decretum pro eorundem quiete et pacifica possessione. — Idem de scriptis, seu privilegiis, chartis etc. — Solitae clausulae anathematis in violatores privilegii, et faustae appreciationis pro observatoribus.

Victor episcopus servus servorum Dei.

Praeceptum nostri dilectissimi filii Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris Augusti recognoscentes, datum ad defensionem et firmitudinem monasterii S. et perpetuae Virginis Mariae, quod est situm in loco, qui Mulianas dicitur, pro animae suae remedio, et ob interventum Agnetis imperatricis, suae videlicet dilectissimae coniugis, nec non incrementum sui karis-

(1) Ughell. Ital. Sac. edidit Venet. tom. v, col. 514

simi filii Henrici quarti regis: id ipsum praeeptum sicut ab eius imperiali potestate datum est et confirmatum, ita nos nostra apostolica auctoritate damus, concedimus, et confirmamus. Debito summae et apostolicae sedis, cui gratia Dei non nostris meritis praesidemus, curam omnium Ecclesiarum agere debemus, quia ex hoc potissimum lucri praemium a Deo consequimur, si venerabilia loca ad cultum Dei ordinata per nos ad meliorem statum fuerit perducta. Et ideo notum esse volumus omnibus in Christo pie vivere volentibus, qualiter nos omnia haec bona, quae Bazo Tarvisiensis episcopus ad praefatum monasterium tradidit, auctoritate S. Petri et nostra, ibi rata et in perpetuum illic stabilita decernimus et confirmamus. Praeterea statuimus iam dicto monasterio, ut remota omnium pravorum hominum inquietudine, inviolabiliter teneat haec bona, quae modo legaliter acquisitum erit. Scilicet in campis, in pratis, in pascuis, in silvis, aquis, aquarumque decursibus, in piscationibus, in molendinis, cultis et incultis, et omni usu, qui aliquando ex his provenire poterit. Insuper vero praecipientes iubemus, ut nullus archiepiscopus, episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, nec aliqua magna seu parva persona infringere praesumat scripta praedicti monasterii S. Dei Genitricis Mariae, quae modo habet vel in futuro legaliter acquisierit, aut nullo modo sine legali iudicio inquietare. Si quis autem temerario ausu contra hoc nostrae apostolicae auctoritatis privilegium agere praesumpserit, sciat se omnipotentis Dei potestate, et beati Petri apostoli, nostra apostolica auctoritate anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienatum, nisi resipuerit et ad condignam satisfactionem venerit. At vero qui observator extiterit, gratiam et misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur.

Datum IV nonas octobris per manum Hildebrandi S. romanae Ecclesiae cardi-

Confirmatio donationis Bazonis Tarvisini episcopi.

Decretum pro eorundem quiete et pacifica possessione.

Idem de scriptis, seu privilegiis, chartis etc.

Solitae clausulae anathematis in violatores privilegii, et faustae appreciationis pro observatoribus.

nalis subdiaconi. Anno primo domni Victoris papae II, indictione VIII (1).

Dat. die 4 octobris anno Domini 1055, pontif. Victoris anno I.

III.

Privilegium Cassinensi monasterio concessum, quo illud sub protectione et iure S. sedis apostolicae recipitur, abbatibusque dalmaticae et sandaliorum usus conceditur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Cassinense monasterium, monasticae disciplinae gymnasium, a romanis pontificibus privilegiis ornatum. — Friderici abbatis electionis approbatio, excluso quodam monacho abbatialis dignitatis invasore. — Bona monasterii eiusdem confirmantur. — Exemptio a datio a navibus ad romanum portum applicantibus debito. — Palatium S. Crucis in Hierusalem monachis Cassinensibus conceditur in hospitium. — Abbas ab eisdem eligendus et a romano pontifice consecrandus; — Eique dalmaticae et sandaliorum usus conceditur. — Abbas Cassinensis in conciliis et conventibus episcoporum caeteris abbatibus praecedat. — De abbatis electione. — Monasterium soli apostolicae sedi subiectum remota cuiuscumque laicali, vel ecclesiastica iurisdictione. — Bonorum ad Cassinense monasterium spectantium enumeratio. — Quae omnia eidem confirmantur in perpetuum quiete et pacifice possidenda, remota cuiuscumque personae molestia, iurisdictione etc. — Anathema contra violatores privilegii huius. — Subscriptio duorum cardinalium S. R. E.

Victor episcopus servus servorum Dei, Friderico dilecto filio abbati venerabilis coenobii almi patris Benedicti, quod nuncupatur Mons-Casianus, cunctisque successoribus eius illic canonice ad regimen promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Pastoralis sollicitudinis nostrae bonum si debet prospicere et proficere omnibus etiam extraneis et longinquis, multo magis domesticis et propinquis. Ipsi quippe secundo gradu post Deum admovenda est visibilis caritas, ut per eos velut quaedam

(1) *Leges ix.* (2) *Ex authentico edidit Mabill. in Append. tom. IV Annal. Benedict. n. LXXIV.*

visibilis flamma gradatim ad remotiores quosque discurrat. Pius ergo locis, et divina religione venerabilibus debitae consolationis et defensionis porrecturi manus, illius caeteris praefendum non ambigimus, quem monasticae normae constat esse principale gymnasium, et sanctae romanae et apostolicae sedi contiguum, quem cives romani, patres videlicet eximii, Benedictus, Maurus et Placidus cum nonnullis aliis fundaverunt, quemque a gentibus destructum romani pontifices nihilominus sua auctoritate restruxerunt, et privilegiis apostolicae sedis merito caeteris coenobiis praetulerunt, atque contra quorumlibet suspectas iniurias efficaciter munierunt; quorum nos sacrae auctoritati sicut tempore et loco succedimus. sic eorum exemplo, ut oportet, innititur, et per huius nostrae decretalis paginae tenorem tibi, dilectissime fili et abba Friderice, electionem ad regimen coenobii praefati saniori consilio omnium fratrum in praesentia responsalis nostri, a Petro monacho aliquorum pravorum conspiratione electo in te translata, collaudantes confirmamus. Unde et secundum privilegia eorundem antecessorum nostrorum, atque consuetudinem, tibi, quem abbatem sacravimus, monasterium almi patris Benedicti, situm Monte-Casini Castri, cunctamque ipsius monasterii abbatiam integre cum cellis suis, castellis, praediis, et omnia sua pertinentia concedimus; et nostra auctoritate decernimus tam in finibus Beneventanorum, Apulorum et Calabrorum, quam etiam in finibus Marso- rum, et in Marchiis, sive ubicumque longe et prope hactenus iure tibi pertinet aliquid, sive quidquid deinceps ubivis iuste acquisierit. Ad haec iustitiam, vel quodlibet debitum, quod officiales nostri sacri palatii exigunt a navibus ad romanum portum applicantibus, vestri coenobii navi peculiari gratanter relaxamus; et quotiescumque Romam ad servitium sanctae romanae Ecclesiae veneritis, in sancta Hierusalem palatii Sussuriani hospitium

Cassinense monasterium, monasticae disciplinae gymnasium, a Romanis Pontificibus privilegiis ornatum.

Friderici abbatis electionis approbatio, excluso quodam monacho abbatialis dignitatis invasore.

Bona monasterii eiusdem confirmantur.

Exemptio a datio a navibus ad Romanum portum applicantibus debito.

Palatium S. Crucis in Hierusalem monachis Cassinensibus con-

ceditur in hoc
pittum.
Abbas ab eis-
dem eligendus
et a Romano
Pontifice con-
secrandus;

Liqne dalmat-
icae et sanda-
liorum usus
conceditur.

Abbas Cassi-
nensis in con-
cilio et con-
ventibus epi-
scoporum cae-
teris abbatibus
praecedat.

De abbatibus
electione.

habeatis; et defuncto abbate ibidem, ve-
stra vel vestrorum successorum electione
abbas constituatur, a romano pontifice
consecrandus; conservato vobis vestrisque
successoribus privilegio, tam quod ex navi
vestra, quam quod ex ipsa destructa Ec-
clesia, ut vel sic restrueretur, proximus
decessor noster sanctus Leo firmavit ab-
bati Richerio. Usus quoque sandaliorum
et dalmaticae, quamvis iure cardinalatus
tui ab apostolica sede perceperis, a nobis
tamen tibi et loco deinceps in principa-
libus tantum festis concedimus ad hono-
rificentiam tam venerabilis coenobii, et
ob dilectionem tui, secundum quod prae-
fatus decessor noster tuo praefato conces-
sit (1). Praeterea corroboramus tibi, tuisque
successoribus in omni conventu episcopo-
rum et principum superiorem omnibus
abbatibus sedem, et in conciliis et iudi-
ciis priorem sui ordinis hominibus senten-
tiam pro reverentia tanti loci, qui primum
et summum monasticae legislatorem vi-
vum et mortuum retinere promeruit, qui-
que ipsius legislationem scripto verbo et
exemplo, coenobiale propositum appeten-
tibus, in toto mundo sole clarius evibravit.
Defuncto autem abbate ex sese ipsa con-
gregatio secundum sanius consilium sa-

(1) Dalmaticae et sandaliorum occasione, quo-
rum usus hocce in privilegio Montis Casini abba-
tibus conceditur, nonnulla de cuiusque forma ac
tempore, quo usi iis sunt episcopi atque abbates,
libet disserere.

Quod vero ad dalmaticam pertinet: usum
dalmaticarum in Ecclesiam a S. Silvestro PP. pri-
mam invecum asserit Alcuinus, lib. de Divin. Of-
fic. Quum enim antea colobis uterentur sacerdo-
tes, quae manicis carebant, culpata a nonnullis
huiusmodi brachiorum nuditate, dalmaticas indu-
xit B. Silvester, vestem scilicet in modum crucis,
habentem in sinistra sui parte fimbrias, dextera
iis carente; inconsutilem, et cum largis manicis.
Diaconorum vero Ecclesiae romanae maxime pro-
pria fuit, cum caeteris non nisi ex indulto summi
pontificis hac uti fas esset, qui eam interdum
transmittebant, ut vidimus in S. Gregorio Magno.

Sandalia dicuntur soleae, ait Alcuinus lib. II.
Est autem genus calceamenti, quo induuntur mi-
nistri Ecclesiae, subterius quidem solea muniens
pedes a terra; superius vero, nil operimenti ha-
bens, patet.

pietium et seniorum fratrum sibi ab-
batem eligat, et apostolicae sedis pontifici
firmandum et consecrandum exhibeat: nec
aliter ibi abbas constituatur, aut aliunde
illuc intromittatur, nisi forte ex se ali-
quem tanto regimini idoneum non ha-
buerit, et ob id saniori consilio extraneum
sibi elegerit. Porro praeter summum apo-
stolicae sedis praesulem, cuiuslibet Ec-
clesiae episcopum vel sacerdotem in prae-
fato monasterio, vel in cellis ipsius, di-
tione quamlibet sibi praesumere hac
nostra interdicimus auctoritate; ita ut nisi
ab abbate fuerit invitatus, nec missarum
solemnia inibi audeat celebrare: sed re-
mota et propulsata qualibet oppressione
ecclesiasticarum, vel saecularium persona-
rum, sicut hactenus mansit, a praesenti
decima indictione hoc nostro privilegio in
perpetuum quietum et liberum ad servi-
tium et gloriam Dei maneat sub defen-
sione et iure sanctae romanae et aposto-
licae sedis, cum suis omnibus (1) ex

(1) Non absimile privilegium exemptionis a quo-
libet episcopali iure, ac subiectionis apostolicae sedi,
concessum a Victore pontifice Vindocinensi coeno-
bio asserit Mabillonius, Annal. Benedict. lib. LX,
num. LXXX, quod ab eodem per extensum relatum
non fuisse vehementer dolemus: illud vero Goffrido
venerabili comiti Andegavorum, et Agneti comi-
tissae coniugi eius inscriptum dicit. Eo privilegio
Victor monasterium in alodium, et patrimonium
B. Petri suscipit, decernitque, ut inter primae
sedis pontificem et venerabilis loci Vindocinensis
abbatem nulla, cuiuscumque dignitatis vel ordinis
persona sit, media habeatur; ut legatus romanae
Ecclesiae illic quidem suscipiatur, sed nullam ibi
exerceat potestatem: si quid vero corrigendum
vel statuendum iudicaverit, literis insinuare possit
papae, in cuius solius potestate ipsius monasterii
ordinatio, sive correctio universa consistit: ut
abbas, qui alodiarum romanae sedis est, ad con-
cilium ullum ire cogatur, quod a romano pontifice
non fuerit celebratum: at singulis annis matrem
suam romanam Ecclesiam per se vel per nuntium
suum adeat, eique censum duodecim solidorum
suae monetae offerat. Ad haec, ut post mortem
abbatis successor ex ipsa congregatione eligatur,
siquidem dignus praelatione illic inveniat: alias
a cluniaco, vel maiori monasterio, vel quocumque
alio eligatur, qua in electione fratres trium abba-
tum consilio utantur, quos religiosos in vicinis
locis invenire poterint. Electus porro, ne pro

Monasterium
soli Apostol-
icae Sedi sub-
iectum, non
ta. censum
que. lical.
vel ecclesia-
stica iurisd-
ictione.

Benorum ad
Cassinense
monasterium
spectantium
enumeratio.

quibus summam et generaliter omnibus
haec nominatim et specialiter tantum istic
digessimus: cella Albaneta Ciconia: cella
S. Gregorii in Aquino: S. Nazarii: S.
Benedicti in Clia: S. Benedicti in insula
S. Silvestri: S. Urbani: S. Pauli: S. An-
geli in Valle Lucii: S. Michaelis: Sanctae
Mariae in Terris Albis: Sanctae Luciae apud
Fractas: S. Angeli in Canucio: S. Ste-
phani in Terracina: S. Scholasticae in
Cayeta: S. Mariae in Berula: S. Nicolai
in Pica: S. Mauricii in Limata: S. Petri
in Esculeto: S. Benedicti in Sessa: S.
Benedicti in Theano cum suis cellis: S.
Benedicti in Capua cum cellis et terris
circumcirca; simul et in Apulia S. Be-
nediti in Martia: S. Liberatoris in Teti
cum cellis suis sexaginta, et terris cultis
et incultis, et omnibus suis: S. Schola-
sticae in Pinna: S. Mariae in Murena:
S. Martini in Talinii: S. Nicolai in Esculo:
Cellae S. Iustae: S. Benedicti in Trunto:
S. Benedicti in Trinio: S. Mariae ad Ca-
sales planos: S. Eustatii, quam dedit
Alferius Pantasiae: S. Benedicti in Ala-
rino: S. Benedicti in Pectinari: item
Sanctae Mariae ad Casales Planos: S. Tri-
nitatis in Tremulis: S. Benedicti in Asculo:
S. Focatis in Alesino, cum faucibus et
piscaria: S. Eustasii in Arcu: S. Angeli
in Barreio cum cellis et castellis et terris
multis: S. Mariae in Barretano: S. Geor-
gii in Luca prope Posterulam Viruvalam,
quam sancto Benedicto contulerunt Hein-
ricus et Rolandus frater, sanctae con-
versationis habitum quaerentes, ex qua
etiam pro novitate facti privilegium tuo

consecratione Romam venire fatigetur, a Carno-
tensi praesule sine ulla subiectione, vel exactione
ordinetur etc. Insuper ut comes Andegavensis
absque ulla exactione sit illius monasterii defen-
sor etc. etc. Diploma chronicis notis destitutum in
Cluniacensi archivo asservari, testis est Mabillo-
nius: quod vero integrum non ediderit iterum
dolemus: nullum siquidem privilegium adhuc legi-
mus tantis, tam praeclaris praegnans praerogativis.
Ab aliquo monacho interpolatum, vel omnimode
fictum si quis arguat, Mabillonii diligens in-
quisitio, ac non spernendum testimonium, ab inflicta
nota poterit vindicare.

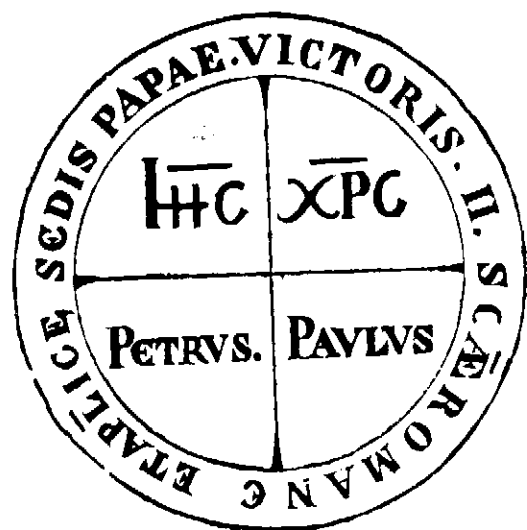
rogatu fecimus: S. Valentini in Comino:
S. Salvatoris inibi: S. Benedicti in Ve-
nafro, ibidem S. Mariae, item S. Nazarii:
curtem S. Felicis: S. Benedicti in Ce-
samo: S. Bartholomaei in Miniano. Ca-
stella autem haec: imprimis ad pedem
montis S. Salvatoris, quod est S. Germani:
S. Petri: Pignatari: Plumberola: S. Ste-
phani: S. Georgii: S. Apollinaris: Vallis
Frigida: S. Andreæ: Bantra comitalis:
Bantra monacisca: Iunctura S. Angeli:
Turudum S. Victorii: S. Petri in Clia:
Cervara: Vallis Rotunda: S. Eliae: Sara-
ciniscum: Conca: Capriata: Francilone:
S. Ioannis: S. Benedicti minoris: S. Io-
annis in Capua; quorum aliqua olim fuere
monasteria, sed a Sarracenis destructa,
postmodum ad tuitionem patriae neces-
sario facta castella: insuper Lastinianum,
et alia tria castella, mons Albrici, Muc-
cla S. Quirici cum portu decem navium,
quae duo Transmundus comes filius Acto-
nis Beato Benedicto in monte Casino le-
gali donatione, et cartarum munimentis
contulit; tertium autem castellum Frisa,
quod Transmundi uxor pro anima sua si-
mili, ut sua maritus, modo contradidit;
quod etiam post mortem uxoris prae-
fatus comes non timuit invadere, sed La-
terani in cappella Sancti Laurentii, prae-
sente Humberto Sylvae Candidae episcopo
te quoque filio nostro Friderico, nondum
ad regimen electo, admonitus a nobis in
ipsa confessione reatum suorum, domi-
nica quarta post Pascha sponte refutavit.
Igitur his et omnibus, quae praefato coe-
nobio iuste pertinent nunc, et quae in
futuro iuste pertinebunt, sub tutela et
romana libertate hoc privilegio perpetua-
liter ad temporalem servorum Dei, prae-
sentium scilicet atque futurorum, quietem,
statutis atque confirmatis, apostolica cen-
sura sub interpositione districti anathe-
matis et divini contestationis iudicii in-
terminamus omnibus tam praesentibus
quam futuris, ne ullus hominum cuiusque
ordinis, dignitatis, conditionis, vel cuius-
cumque officii, seu quaelibet vel quau-

Quae omnia
eodem confir-
mantur in per-
petuum quiete
et pacifica
possidentia,
remota cuius-
cumque per-
sonae mole-
stiae, iurisd-
ictione etc.

tumlibet magna aut parva persona, quibuscumque rebus vel personis, praefato monasterio iuste pertinentibus, aliquam violentiam inferat, aut calumniosus existat, vel incumbat. Si quis vero, quod non optamus, huius nostri privilegii decretalem paginam temerario ausu in aliquo infringere tentaverit, aeternae maledictionis vinculis innodatum se noverit, et perpe-

tua supplicia iocitum cum diabolo et angelis eius, nisi forte prius resipiscens satisfecerit. At qui pietatis intuitu devotus observator extiterit, ipsius interventu almi patris Benedicti, perfectorumque sequacium sociorumque eius sempiternae benedictionis particeps, et paradisi beatus possessor efficiatur. Amen.

Anathema
contra viola-
tores privilegii
huius.

BRNE

(a)

Subscriptio
duorum car-
dinalium S.
R. E.

(b) † Humbertus dictus cardinalis episcopus sanctae Ecclesiae Silvae Candidae cognitum relegit, et subscripsit.

(c) † Heldibrandus cardinalis subdiaconus sanctae romanae Ecclesiae dando consensit, et subscripsit (1).

(1) Mabillonius hoc privilegium revocat ad annum 1035.

(a) Ex originali deprompta.

(b) } Subscriptio duorum cardinalium S. R. E.

(c) }

IV.

Winimanno Ebredunensi bona omnia ad eam Ecclesiam spectantia confirmantur, et pallii usus ac praeseferendi crucem in sua dioecesi ius conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae concessionis. — Confirmatio Ebredunensis Ecclesiae Winimanno episcopo et bonorum ad eandem sedem spectantium. — Item Ecclesiarum omnium primitiae et oblationes eidem spectare declarantur; — Pariter suffraganeorum ordinatio; — Item conciliorum convocatio. — Concessio pallii. — Quibus diebus pallio uti possit Winimannus. — Conceditur eidem ut crucem praeseferat in sua dioecesi. — Adhortatio ad Winimannum. — Anathema contra praesens decretum inobservantes.

Victor episcopus servus servorum Dei, dilecto confratri et coepiscopo Winimanno, et per eum sanctae Ebredunensi Ecclesiae, et successoribus ipsius canonice promovendis in perpetuum.

Exordium.

Sanctae romanae et apostolicae sedis apicem ideo super gentes et super regna in principe apostolorum suorum Petro constituit universitatis Dominus, ut evellat, et destruat, et plantet, et aedificet in nomine ipsius. Siquidem donec sancta eius Ecclesia in toto terrarum orbe diffusa temporalitatis mutabilitati subiacebit, variis et continuis defectuum et profectuum suorum vicissitudinibus, velut luna suis menstruis, alternabitur, ut sine intermissione deprehendatur in ea, quod industrius hortulanus debeat evellere, vel plantare, et quod sapiens architectus destruere, vel aedificare. Unde nos nullo nostro merito, sed solo divinitatis nutu, in sanctae et universalis Ecclesiae specula praecellentes, et varios eius successus prospectantes, inter alia ipsius discrimina animadvertimus, Ebredunensem Ecclesiam primo quidem incursione et pervasione Saracenorum, secundo autem receptione et possessione transfugarum et indisciplinatorum, deinde

Causae con-
cessionis.

(1) Ex Chartario Ebredun. Eccl. depromptum edidit Sanmarthanus Gall. Christ. nov. edit. tom. III, instrum. ad Provin. Ebredunen. pertin. n. 1.

longa oppressione pastorum suorum, immo mercenariorum, et quod peius est, simoniacae haeresi, et mutua occisione debacchantium, prostratam miserabiliter, et corruptam, quondam religione et opibus mirabiliter evectam et integram; cuius omnimodae desolationi et defectioni praecordialiter compatientes, te, carissime confrater et coepiscopo Winimanne, praefatae Ecclesiae archiepiscopum et rectorem provitae merito et sapientiae doctrina ordinavimus et consecravimus secundum electionem cleri et populi, ad petitionem quoque religiosorum principum, et ad suggestionem venerabilium primatum circumiacentium provinciarum. Quorum unanimis sententia extitit, ut si Ebredunensi Ecclesiae recuperatio aliqua quaereretur, ab illa Matre, scilicet Ecclesia romana, quae prius illo B. Marcellinum praedictorem et pontificem direxerat, praedicator et pontifex reposceretur. Itaque secundum quod tua devotio postulavit sibi privilegium nostrae apostolicae auctoritatis ad corroborationem sui archiepiscopatus, rudi et indisciplinata Ecclesia vix nomen ipsum nudum pene retinente, et parietinas suas iam demonstrante, inclinati precibus tuis, praesentis anni decima (1) indictione, hac nostra decretali pagina concedimus et confirmamus tibi Ebredunensem dioecesim in integro, et ad archiepiscopalem sedem, basilicam dominae nostrae Dei Genitricis semperque Virginis Mariae principalem, cui omnia sua antiqua et iusta pertinentia, in baptismalibus ecclesiis, capellis, monasteriis, cimiteriis, possessionibus, villis, castellis, pascuis, agris, vineis, sylvis, aquis, aquarumve decursibus, piscariis, domibus, mancipiis, colonis, peculiis, et cum omnibus omnino rebus mobilibus et immobilibus, vel se moventibus, sibi iuste pertinentibus, tam eas, quas modo quiete et legaliter possidet, quam illas, quas deinceps collatione fidelium, seu redditione vel emptione, aut qualibet ratione acquirere poterit. Confir-

Confirmatio
Ebredunensis
Ecclesiae Wi-
nimanno epi-
scopo et bo-
norum ad ean-
dem sedem
spectantium.

(1) Sanmarthi. emendat nona.

Item Ecclesiarum omnium primitias et oblationes eidem spectare declarantur.

Pariter suffraganeorum oratione;

Item conciliorum convocatio.

Concessio pallii.

Quibus diebus pallio uti possit Winimannus.

Conceditur eidem ut eorum praesentia in synodo diceret.

Adhuc ad Winimannum.

namus quoque tibi omnium Ecclesiarum totius tuae dioecesis decimas, primitias, oblationes tam vivorum quam defunctorum, iudicia clericorum, et cuncta ecclesiastica officia, ut ex dispositione tua secundum canonicam sanctionem pendeant. Pariter quoque suffraganeorum tuorum omnium consecrationem, debitam subiectionem, et reverentiam seu obedientiam; nec non ad concilium agendum convocationem et auctoritatem secundum omnem ius, quod metropolitanis sui suffraganei canonice debent, salva in omnibus sanctae romanae et apostolicae sedis, ut dignum est, auctoritate. Praeterea huiusmodi nostri privilegii tenore concedimus et confirmamus tibi usum sacri pallii secundum antiquam consuetudinem praedecessorum tuorum, qua consueverunt eo uti in subscriptis solemnitatibus iuxta privilegia nostrorum antecessorum illis indulta antiquitus, scilicet in die sancto Paschae, in die Ascensionis Domini, in die sancto Pentecostes, in Nativitate Domini nostri Iesu Christi, in Epiphania Domini, in Coena Domini, in Assumptione B. Mariae semper Virginis, in natalitiis omnium apostolorum, in festo Omnium Sanctorum, in festivitate S. Marcellini praefatae civitatis Ebredunensis archiepiscopi, in dedicatione principalis basilicae B. Mariae semper Virginis, in consecratione episcoporum, in ordinatione presbyterorum et diaconorum, sabbatis ieiuniorum, et Quatuor Temporum, et in consecrationibus novarum et principalium basilicarum. Quin etiam ad supplementum beneficentiae apostolicae, atque archiepiscopi. (1) insigne, Crucis Dominicae vexillum, ubicumque ius in parochia tua et in parochiis suffraganeorum tuorum concedimus, et sancimus, apostolicae auctoritatis privilegio, baiulari ante te. Porro pallio sacro ita te uti volumus, ut diligenter atque vigilanter perpendas, quod tuae fraternitati imminet agendum; usus illius scilicet inter alia, ut carnem tuam

(1) Supple sedis.

crucifigendam cum vitis et concupiscentiis, stigmata Iesu Christi cum Paulo apostolo in corpore tuo portes, et semper mortificationem illius in pectore et scapulis circumferas, non ad aliquod ostentationis tuae, et singularis excellentiae indicium, sed ad demonstrandum causa commemorationis et imitationis ovibus tibi commissis Salvatoris nostri venerabile signum, qui ineffabili pietate ovem centesimam in humeris suis reportavit. Demum igitur omnibus suprascriptis apostolicae sedis auctoritate per hoc nostram privilegium tuae dilectioni concessis et confirmatis, eadem apostolica auctoritate interdiximus, ne temere obviet aut contradicat aliquis. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit huic nostro decreto in aliquo contraire vel refragari, sive sit ecclesiasticus clericus aut laicus, servus aut liber, magna vel parva persona, sciat se anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo eiusque atrocissimis ministris, atque cum Iuda proditore, nisi forte prius resipuerit, aeternae gehennae suppliciis deputandum. At vero quisquis pio intuitu observator in omnibus extiterit huius nostri apostolici constituti, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae possessor efficiatur. Amen.

Dat. anno 1056, pontif. anno II.

V.

Amplificatio privilegiorum Ecclesiae Sylvae Candidae hactenus concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio honorum ad hanc Ecclesiam spectantium. — Item privilegiorum peragendi sacra super altare S. Petri etc. — Eorundem bonorum omnimoda exemptio ab externa iurisdictione vel molestia. — Anathema contra privilegii huius violatores.

(1) Edidit Ughellius Ital. Sac. tom. I.

Victor episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri et coepiscopo Humberto, et per eum (1) Sanctarum virginum et martyrum Rufinae et Secundae, quae nominatur Sylva Candida, in perpetuum.

Exordium.

Officii nostri esse dignoscitur, ut ex apice summae apostolicae sedis, cui Deo auctore praesidemus, universitati Ecclesiarum tanquam nostris reliquis membris consulamus, in qua utique si pia et necessaria solitudine debemus operam nostram etiam longinquis et non quaerentibus ultro porrigere, multo magis propinquis sequelae merito eam debemus exigentibus prorogare; quia dum tempus habemus, ad omnes debemus bonum operari: maxime autem ad domesticos fidei iuxta magistratum divi apostoli Pauli, ut enim ipse attestatur: qui suorum, et maxime domesticorum, curam si non habet, fidem negavit, et est infideli deterior; ad instar siquidem visibilis ignis invisibilis charitas paucis viciniora sibi extendit. Quapropter secundum suggestionem tuam, noster reverendissime confrater et coepiscopo Humberte, ad aliquam temporalem memoriae decessori nostro domino Leoni, et iugiter in sancta romana ed apostolica sede, etiam super vires tuas et facultates hactenus exhibuisti, per huius nostri privilegii sanctionem decernentes, concedimus, et confirmamus tibi, et per te atque propter te, in perpetuum reverendae Ecclesiae Sanctarum virginum et martyrum Rufinae ac Secundae, quae nominatur Sylva Candida, in fundo qui vocatur Boscus, quicquid auri, argenti, pallii, seu cerae, vel quorumcumque rerum omnino iactatum vel positum fuerit, vel oblatum in toto altari maiori Sancti Petri, sive in eius venerabili confessione, aut certe sibi suisque successoribus oblatum ab inchoatione matutinorum quintae feriae in Coena Domini, usque dum completorium peractum fuerit, veluti in Sabbato Sancto ab hora

Item privilegiorum peragendi sacra super altare S. Petri etc.

Confirmatio honorum ad hanc Ecclesiam spectantium.

Anathema contra praesens decretum inobservantes.

tertia per totam ipsam diem deinceps usque post expletam in crastinum missam, qualescumque, vel quantascumque oblationes praefati altaris et confessionis eius per privilegia venerabilis Sergii, et multorum antecessorum nostrorum, iam dicta ecclesia Sanctarum Rufinae ac Secundae peremerit, retinuit, retinet, etiam retineat ad perpetuam animae nostrae mercedem, nominisque nostri, et servitii tui in sancta romana Ecclesia memoriam illarum oblationum, quas eidem sacrosanctae Ecclesiae per hoc nostrum privilegium adiciendo concedimus et confirmamus, sicut superius dictum est; scilicet ab inchoatione matutinorum quintae feriae in Coena Domini, usque post completorium: salva sibi per omnia et hoc nostro privilegio eidem in perpetuum reservata et confirmata concessione et confirmatione omnium oblationum, quas per privilegia antecessorum nostrorum hactenus accipere, etsi habere, conservetur, videlicet in die Palmarum, in Coena Domini, et in Parasceve, in Sabbato Sancto, et in die dominica; neque enim istud nostrum ita adicimus, ut illud antecessorum nostrorum donum in aliquo minuamus: in qua utique concessione, et confirmatione nil novitatis arbitramur egisse; scilicet exemplo reverendissimorum praedecessorum nostrorum, et copia sanctae romanae Ecclesiae inopiam lateralis et maxime domesticae filiae laudabili liberalitate secundum apostolicam institutionem, supplere; sub apostolicae sedis censura et sub divini contestatione iudicii, et anathematis interpositione statuentes interdiximus, ut nullus unquam successorum nostrorum pontificum, vel quilibet publicarum actionum administrator, seu alia quaelibet et quantumlibet magna parvaque persona audeat vel praesumat contra huius nostrae donationis privilegium cogere, aut inter quicumque alienare, auferre, aut minuere, scilicet potius firmum et stabile in perpetuum, sicut concessum et confirmatum est, per-

Eorundem bonorum omnimoda exemptio ab externa iurisdictione vel molestia.

(1) Deest Ecclesiae.

Anathema
contra privi-
legii huius vio-
latores.

maneat. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu hoc nostrum apostolicae sedis statutum, in quoquam infringere praesumpserit, et coadiutor illius in aliquo extiterit, auctoritate sanctae et individuae Trinitatis, et apostolorum principis Petri, cuius licet indigni, dignatione divina vice fungimur, vinculo anathematis sit mancipatus, et a regno Dei segregatus, et diabolo et angelis eius, nisi forte resipiscens satisfaciatur, indissolubiter aggregetur. Qui vero pio respectu observator et defensor huius concessionis et confirmationis extiterit, potestate beati Petri apostolorum principis, et precibus sanctarum virginum ac Christi martyrum Rufinae et Secundae caelestis regni introitum et gratiam atque gloriam a iusto Iudice Domino Deo nostro, vitamque aeternam percipere mereatur in saecula saeculorum. Amen. Scriptum per manus Gregorii notarii et scrinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense maii indictione decima. Bene valete. Datum octavo idus maii per manus Aribonis diaconi anno III, domini papae Victoris secundi, indictione decima.

Dat. die 8 maii anno Domini 1087,
pontif. Victoris anno III.

VI.

Collegium canonicorum S. Mariae in archiepiscopatu Pisano sub iure sedis apostolicae recipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium — Canonici Pisani sub protectione sanctae sedis recipiuntur; — Eisque bona confirmantur. — Omnibus molestiam eis inferre, bona subripere, alienare etc. interdicitur. — Anathema contra in hoc privilegio statuta inobservantes.

Victor episcopus servus servorum Dei, carissimis in Christo filiis nostris canonicis Sanctae Dei Genitricis et perpetuae Virginis Mariae, vestrisque successoribus in perpetuum.

Iustis et rationabilibus petitionibus benevolus debetur consensus; quae enim

(1) Ughell. Ital. Sac. tom. III.

divinae religioni nihil auferunt, in futurum autem utilitati hominum multum conferunt, profecto concedenda et expectanda sunt.

Quapropter notum esse volumus omnibus Christi fidelibus, praesentibus scilicet et futuris, qualiter fratres Pisanensis Ecclesiae de canonica Sanctae Dei Genitricis Mariae, sicut praediximus, nostram adierunt clementiam rogantes, nostraeque paternitati humiliter supplicantes, quatenus ipsos cum bonis praedictae canonicae iure pertinentibus sub tutelam apostolicae defensionis, dato eis nostro privilegio, susciperemus. Quorum petitioni benevolentiam ipsius apostolicae sedis, cui Deo auctore licet indigni praesidemus, annuentes, eosdem fratres sub nostram defensionem suscipimus, datoque privilegio omnia haec bona tam in decimis quam in praediis, quae eadem praescripta canonica nunc iure tenuit, vel in futurum iuste acquisitura erit, auctoritate Dei sanctique Petri concessimus et confirmavimus. Super haec vero pacem quietam et securitatem eidem praenominatae canonicae, bonisque suis cupientes, statuimus et confirmavimus ipsa eadem auctoritate Dei sanctique Petri et nostra, ut nulla persona parva seu magna audeat vel praesumat, vim, damnum vel molestiam ullam inferre, aut molestare, vel quicquam de bonis suis sibi absque legali iudicio aut canonicali usurpare. Quod si quis, quod non optamus, huius nostrae concessionis et confirmationis privilegium infringere praesumpserit, nostrique mandati immemor, damnum vel molestiam eis intulerit, aut de bonis praenominatae canonicae quicquam sibi usurpaverit, nisi resipiscat, dignamque emendae satisfactionem fecerit, vinculo anathematis innotetur; qui vero custos et observator extiterit, apostolica benedictione repleatur, et misericordiam in Domino Deo consequatur. Amen.

Canonici Pisani sub protectione sanctae Sedis recipiuntur;

Eisque bona confirmantur.

Omnibus molestiam eis inferre, bona subripere, alienare etc. interdicitur.

Anathema contra in hoc privilegio statuta inobservantes.

STEPHANUS IX

ALIAS DECIMUS, PAPA CLIV

Anno aerae Christi comm. MLVII.

Mortuo Victore II, romana sedes vacavit usque ad diem 2 mensis augusti anni eiusdem 1087, quo Iunianus Fridericus, natione Lotharingus, Gozelonis ducis Lotharingiae filius, ac cardinalis tit. S. Chrysogoni, electus est in romanum pontificem, et vocatus Stephanus IX; sequenti autem die consecratur in basilica S. Petri. Sedit in pontificatu menses VII, dies XXVII (1), exclusa obitus die (ut computanti patebit), quae fuit 29 martii anni 1088. Eius corpus Florentiae in Tuscia, ubi debitum naturae solvit, sepulturae datum est. Vacavit sedes menses X.

Schisma vigesimum primum.

Ubi Romae innotuit, Stephanum papam Florentiae defunctum, a factiosis hominibus accepta pecunia nocturno tempore cum armatorum turbis Ioannes Veliternensis episcopus, natione romanus, iethronizatus est, eumque Benedictum sui appellarunt. Pontificiam sedem tenuit menses IX, dies XX, licet in concilio Sutrinum a Nicolao legitimo Stephani successore depositus; ad quem, post dies aliquot cum iis, qui apud Sutrium convenerant, Romam venientem, veniam petiturus accessit, ab eoque episcopalis et sacerdotalis officii depositionem incurrere meruit. Eum scriptores, quamvis antipapam, Benedictum tamen X dicunt.

I.

Monasterium Tollense in dioecesi Placentina sub protectione sedis apostolicae recipitur, et soli abbati subiectum omnino declaratur (2).

(1) Non dubitaverimus asserere, errorem in omnes fere catalogos irrepsisse, quibus negligentia forsitan, aut inscitia scriptorum dies XXXIX inscribuntur, qua ratione, quove computo prorsus ignoramus. (2) Ex Archiv. monast. huius edidit Io. Baptista Campi in Regesto privilegiorum et bullarum in 1 parte Hist. Placentinae.

Bull. Rom. Vol. I.

81

SUMMARIUM

Exordium. — Quam sit contra canonicas leges, ut loca ecclesiastica in saecularium hominum dominium deveniant. — Monasterium Tollense liberum ab omni episcopali iurisdictione, solique abbati subiectum declaratur. — Monachi a solo abbate corrigendi; — Abbas vero a sola apostolica sede. — Poenae contra inobservantes.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, Ariberto reverendo abbati Tollensis coenobii, quod beatus Tobias construxisse videtur in honorem Domini Salvatoris et B. Petri apostolorum principis, quoad perpetuum tuisque in perpetuum successoribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamvis piorum patrum exemplo doceamur, ut omnibus Ecclesiis per totum orbem terrarum diffusis, Christi amore, qui eas nostri officii subesse voluit ministerio, prodesse debeamus; tamen haec nos ad subveniendum cogit necessitas, quod quaedam nostra monasteria in honorem Domini Salvatoris, vel B. Petri apostoli consistentia, quorundam negligentia principum in saecularium hominum dominium iniuste olim delapsa sunt, et a quibusdam episcopis contra praecedentium nostrorum praesulum decreta, leges, et iura, ipsorum omnimodo iure violata. Quapropter, sicuti nobis expostulas, Ariberte venerabilis abba, per hoc apostolicae auctoritatis privilegium tam supra praefatum Tollense coenobium, quam omnes res ad ipsum undique pertinentes, ut iustum est, omnium marchionum, comitum, seu saecularium hominum, episcoporumque potestate remota, sub tuo, dum advixeris, et postmodum successorum tuorum vel monachorum iure perenniter deinceps consistere decernimus, ut nihil omnino de his, quae a nostris praedecessoribus, vel Italici regni regibus concessum est, ullo modo qualibet occasione, vel alicuius scriptio- nis titulo in rebus vel in ipsius loci libertate omnino imminuatur; interdicentes pro sanctae romanae Ecclesiae auctoritate episcopis, scilicet Ticinensis, Placentinae, Parmensis, atque Regiensis Ec-

Exordium.

Quam sit contra canonicas leges, ut loca ecclesiastica in saecularium hominum dominium deveniant.

Monasterium Tollense liberum ab omni episcopali iurisdictione, solique abbati subiectum declaratur.

II.

Concessionum, aliorumque indultorum sacri coenobii Sancti Petri Perusini confirmatio (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Enumeratio bonorum quae monasterio confirmantur. — De clericorum ordinationibus et sacro accipiendi chrismate. — Ius appellandi ad summum pontificem. — Abbatis consecratio eidem reservatur. — De oblationibus a nullo episcopo pervadendis. — Monasterii exemptio ab omni datio. — Quibus diebus liceat episcopo ibi sacra facere. — De abbatis electione. — Irritatio chartarum omnium, quae monasterio damno esse possint. — Omnibus cuiuscumque dignitatis personis molestiam ullam ei, vel bonis eius inferre omnino interdicitur sub anathematis poena et lib. duodecim auri. — Benefacientibus benedictio.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, venerabili monasterio Beati Petri apostoli, sito extra, immo et iuxta civitatem Perusinam, in loco qui dicitur Caprarius, et per illud Bonizoni abbati, eiusque successoribus ibidem iuste et regulariter promovendis, in perpetuum.

Proœmium

Cum universalis sancta Mater Ecclesia per gloriosos terrae principes Petrum scilicet piscatorem hominum, ac Paulum doctorem gentium, prae caeteris cooperatoribus maxime sit coadunata, instructa, simul et ditata; convenit eis confirmari et detineri omnia, quae suae ditionis ac potestatis reperiuntur specialia. Quare ad huius supradicti monasterii honorem semper augendum, nunquam minuendum, concedimus hoc apostolicae defensionis privilegium, ut teneat quod habet: scilicet cellas suas, et ecclesias, curtes suas, ac plebes, fundos etiam, ac casales; plebem scilicet Sancti Constantii et Sancti Rufini, ac Sancti Martini, ecclesiam Sancti Martini in Agellione cum suis pertinentiis, curtem de Casale, et curtem Sancti Iustini, curtem de Petro-

Enumeratio bonorum quae monasterio confirmantur

anni 1089, duos fere post annos a Stephani obitu, quem nonnisi menses fere octo in pontificatu vixisse supra vidimus. Legendum itaque putamus *indictione undecima*.

(1) Transcript. ex Archiv. Vatic.

Monachi solum ab abbate corrigendi.

Abbas vero a sola Apostolica Sede.

Poenae contra inobservantes.

clesiarum, in quarum dioecesi monasterium vel res ipsae videntur consistere, aliisque omnibus tam vicinis quam procul constitutis, ut nullatenus aliquid, quasi proprio iure, inde praesumant accipere, neque baptismates Ecclesias vel decimas earum, quas ante tenuistis, sibi vindicare.

Ecclesiarum consecrationes, aut quicquid ad sacra ministeria pertinet, a quocumque episcopo, quem tu vel tui successores postulare volueritis.... pro incolumitate nostra ac excellentissimi imperatoris et totius Ecclesiae, Dominum deprecari non cessetis. Si vero, quod non optamus, monachi in ipso monasterio constituti, tepidi in Dei amore, aut praevaricatores vestrae regulae conspiciantur existere, a te tuisque successoribus instituis corrigendos. Si autem tu tuique successores in alicuius malae opinionis piaculo deprehensi fueritis, apud sedem apostolicam, sub cuius ditione coenobium vestrum consistit, decernimus audiendos, atque legaliter corrigendos. Quod si fortasse quisquam hoc nostrae auctoritatis praeceptum, legum, vel antiquorum nostrorum praesulum decreta minuere vel immutare praesumpserit, omnimodo frustretur; primum quidem sui ordinis gradu privetur, atque anathematis ultione mulctetur, partem cum Iuda traditore in fine extremi examinis habeat, et per auctoritatem, quam B. Petrus in caelo et in terra ligandi atque solvendi meruit, potestate sit, et participatione Dominici corporis et sanguinis D. N. Iesu Christi, et a nostro consortio, nisi resipuerit.... quatenus et statuta haec perpetua possint definitione manere, et temeratores praesentis decreti de sua temeritate poenis multiplicibus subiaccere.

Script. per manus Petri archiscrinarii S. Rom. Ecclesiae in mense octobris, indictione decimatertia (1).

Script. mense octobris anno Domini 1087, pontif. Stephani anno 1.

(1) Errorem hic inesse nemo negaverit; indictio enim XIII coepit in cursu esse mense septembri

niano, ecclesiam Sancti Andreae de Aliano cum sua pertinentia, ecclesiam Sanctae Mariae in Pitriniano, et ecclesiam Sancti Clementis, atque medietatem Sancti Donati in Civitella, nec non et terram Ugonis Nepotis Bernonis de Monte Nigro. Insuper confirmamus eidem monasterio in perpetuum massas tres in comitatu Perusino positas; unam, quae vocatur Pusulo, aliam Filontio, et alteram, quae nuncupatur Casalini, cum ecclesiis, casis, vineis, campis, hortis, montibus cultis et incultis omnibus, cum suis pertinentiis. Licentiam quoque damus tibi de omnibus tuis clericis tam in monasterio degentibus, quamque etiam foris in possessionibus tuis manentibus, a quocumque volueris, idoneo et canonice locato episcopo eos ordinandi, et chrisma in tuis plebibus accipere; si tamen ab episcopo, in cuius dioecesi praefatum tuum monasterium situm est, nec ordinationes, nec chrisma potueris canonice et gratis obtinere aut impetrare; et de ecclesiis ordinandis eodem modo. Et nullus episcopus ad idem monasterium pertinentem excommunicare aut damnare audeat, si in causa sua nostrum ac sanctae apostolicae sedis patrocinium et examen flagitat. Romani autem pontificis donum abbatia, et abbas ipse, et consecratio abbatis sit in perpetuum: et omni remota excusatione, nisi canonica, ad synodum, quandocumque a summo pontifice vocatus fuerit, veniat. Porro oblationes eidem monasterio collatae tam pro vivis quam pro defunctis a nullo episcoporum pervadantur, sed ex integro proficiant monasterii utilitatibus, ac fratrum necessitatibus. Decimae autem eiusdem monasterii in susceptione hospitem et peregrinorum ad portam ipsius monasterii conferantur. Servitium quoque et quod vulgariter dicitur fodrum, nec imperatori, nec regi, nec marchioni, nec alicui homini liceat ex eodem monasterio aut ex pertinentia eius requirere, nisi soli nostrae apostolicae sedi. Insuper nemo ibidem sepeliri prohibeat mortuum.

De clericorum ordinationibus et sacro accipiendi chrismate

Ius appellandi ad summum Pontificem.

Abbatis consecratio eidem reservatur.

De oblationibus a nullo episcopo pervadendis.

Monasterii exemptio ab omni datio

Episcopus missas publicas, et stationes ibidem si facere voluerit, statutis temporibus id agat, scilicet secunda feria Paschae, et beatorum apostolorum Petri et Pauli natalitiis solemnibus: sed nullas inde oblationes tollat ipse, aut aliquis clericorum eius, invito abbate ac fratribus. Statuimus autem, si quando abbas eiusdem monasterii decesserit, ut nullus ab aliis personis ibi abbas eligatur, si potuerit ad hoc opus de congregatione idoneum fratrem eligere, sic videlicet, communi ac regulari consilio absque pretio, a romano pontifice consecrandum. Iubemus etiam, ut omnes nocivae Ecclesiae vestri monasterii chartae omnino vacuae et inanes consistant. Praeterea apostolica nostra auctoritate constituimus et confirmamus, ut nullus imperator, rex, episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, castaldio, aut alia quaelibet magna parvaque persona, praedictum abbatem suoque successores canonice intrantes de iam dicto monasterio, vel de omnibus suis rebus, et proprietatibus mobilibus et immobilibus molestare, disvestire, aut inquietare audeat; et qui praesumpserit, sciat se auctoritate Domini nostri Iesu Christi, et beatorum apostolorum Petri et Pauli, ac nostra maledictione anathematizari: insuper compositurus existat duodecim libras auri, medietatem nostro sacro palatio, medietatem ipsi monasterio. Qui vero hanc Ecclesiam honoraverit, et nihil inde auferens de suis pro redemptione animae aliqua ei contulerit, benedictionis gratiam a Domino Deo consequatur, et per clavigerum principem caeli ianua regni caelestis introduci mereatur.

Scriptum per manus Gregorii notarii et scrinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense novembris indictione undecima. Datum Romae quarto nonas novembris per manus Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, et bibliothecarii sanctae romanae et apostolicae sedis,

Quibus diebus liceat episcopo ibi sacra facere.

De abbatis electione.

Irritatio chartarum omnium, quae monasterio damno esse possint.

Omnibus cuiuscumque dignitatis personis molestiam ullam ei, vel bonis eius inferre omnino interdicitur sub anathematis poena et lib. duodecim auri.

Benefacientibus benedictio.

anno primo pontificatus domini Stephani noni papae, indictione undecima.

Dat. die 2 novembris anno Domini 1057, pontif. Stephani anno I.

III.

Confirmatio bonorum et privilegiorum, canonicis S. Aretinae Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Regiae vel episcopales donationes omnes confirmantur. — Item et illae, quae in posterum a fidelibus fient. — Anathema contra temeratores privilegii huius.

Stephanus servus servorum Dei

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri affectione impertiri suffragium. Quapropter notum sit omnibus sanctae Dei Ecclesiae fidelibus, et nostris, praesentibus scilicet et futuris, quod nos interventu Arnaldi episcopi Aretini, sequentes vestigia beatissimae memoriae domini Victoris praedecessoris nostri, confirmamus et nostra apostolica auctoritate corroboramus omnia quaecumque canonicis sanctae Aretinae Ecclesiae iuste data, et legaliter collata sunt, sive a regibus, sive a praesulibus sanctae Aretinae Ecclesiae; sive etiam ab aliquibus sanctae Dei Ecclesiae fidelibus pro redemptione animarum suarum concessa sunt.

Si quis vero deinceps in eadem canonice Beati Donati Aretini episcopi et martyris de rebus propriis aliquid conferre voluerit tam in comitatu Castello, quam in aliquibus aliis locis, nostra fulguris auctoritate licentiam dandi, et pro remedio animae suae largiendi beato Donato ad usum et sumptum fratrum canonicorum, in eadem Beati Donati canonice famulantium, sine alicuius magnae parvaeque personae interdicto, ipsaque

(1) Ughell. Ital. Sac. tom. I, col. 464.

donatio sive largitio ab omni fiscali laesione perpetuo maneat absoluta. Quicumque vero huius nostrae confirmationis seu largitionis violator extiterit, nostra apostolica auctoritate excommunicatus, perpetui anathematis iaculo feriatur.

Scriptum per manus Gregorii notarii et camerarii sanctae apostolicae sedis, in mense novembris die 19, indictione XI.

Datum Romae 10 kalendas decembris per manus Humberti dicti episcopi Sylvae Candidae, et bibliothecarii sanctae romanae et apostolicae sedis anno Deo propitio 1057, pontificatus domini Stephani noni primo, indict. XI.

Dat. die 22 novembris anno Domini 1057, pontif. Stephani anno I.

IV.

Marsorum episcopatus, in duas partes antea divisus, in pristinum statum restituitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiae Marsorum infelix status. — Iterum unitur et in suis bonis confirmatur. — Nonnulla bona hic enumerantur. — De altarium consecratione et clericorum ordinationibus faciendis tam in ipsa Marsicana Ecclesia, quam iis, quae ei per hoc privilegium restituuntur. — Decretum pro eiusdem stabilitate. — Anathema contra eius violatores.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, dilecto confratri et coepiscopo Pandulpho caeterisque successoribus episcopis in S. Marsicana Ecclesia canonice promovendis, in perpetuum.

In specula sanctae et universalis Ecclesiae adhuc peregrinantis, quanto caeteris eminentiores apparemus, tanto vehementius concurrere vicissitudinibus inde debemus: sicut enim luna menstruo cursu deficit et perficit, sic in Ecclesia militanti temporibus subiecta continuas altercationes, valde defectus et profectus incurrit, cuius defectui vel diminutioni, sicut necesse est, ut compatiatur, sic procul du-

(1) Ex Tabulario Ecclesiae huius edidit Coletus Ital. Sac. tom. I, col. 889, et Concil. tom. XII, col. 26.

Anathema contra temeratores privilegii huius.

Exordium

Ecclesiae Marsorum infelix status.

Iterum unitur et in suis bonis confirmatur.

Nonnulla bona hic enumerantur.

bio expedit, ut profectui vel plenitudini congratulemur. Quapropter unam Marsicanam Ecclesiam intestino et diuturno malo et plusquam civili discordia saecularium hominum miserabiliter discissam, et in duos episcopatus contra Ss. Patrum canones a Theophylacto, dicto papa (1), divisam, et postea permissu magis quam consensu, necessitate quam utilitate, a sanctissimo praedecessore nostro Leone, sicut inventa fuit, omissam: eandemque sub b. mem. decessore nostro Victore iudicio generalis concilii, per divinam gratiam in gremio basilicae Constantinianae aggregati, XIV kal. maii, indict. X, divisionem illam unius dioecesis in duas partes evacuatam, et abdicatam, atque in antiquam sui status unionem reformatam, et in perpetuum ipsam, sicut iustum fuit, dioecesim unam uni episcopo decretam, inde interventu totius synodi episcopo Actone, qui tunc partem Marsicanae dioecesis iniuste occupabat, in Theatinam civitatem sublato; per huius nostri privilegii decretalem paginam deinceps tibi, beatissime et confrater et coepiscopo Pandulpho, et successoribus tuis in perpetuum concedimus, et secundum quod tibi synodaliter, sicut superius dictum fuit, iudicatum est, firmum Marsicanum episcopatum cum omni sua integritate et pertinentia, inter ea, quae nominatim ecclesiae Sanctae Sabinae antiquae civitatis Marsorum ad episcopalem sedem largimur atque decernimus; nec non et reliquas ecclesias totius Marsicanae dioecesis cum pertinentiis, decimis, et oblationibus earum, tam pro vivis, quam etiam pro defunctis, secundum quod sancti canones decreverunt: pariterque ecclesiam nostrae S. Dei Genitricis Virginis Mariae in Carsebello cum decimis et oblationibus, imo cum omnibus sibi adiacentibus ecclesiis et rebus iuste tibi pertinentibus, tam in castro Tupho, et Scallellis, quam..... et alto S. Mariae, et Civitellae, et Pamperano usque ad Capi-

(1) Nempe Benedicto IX.

stellum, et in tota valle Nerfacendae. Insuper auctoritate apostolica sancimus, ut quandocumque expedierit, ordinationes clericorum, et consecrationem altarium ibidem facias, et in monasteriis, quod tui iuris est, ut sancti canones censent; et reliqua omnia, quae ad episcopum pertinent, sine cuiusquam contradictione expleas: scilicet intra iustos terminos totius parochiae Marsicanae, tam illius partis, quam antea obtinebas, sive et alterius, quam tibi iniuste episcopi invaserant. Hinc apostolicae sedis auctoritate subnixi, potestatis et confirmationis privilegium indissolubiler statuentes interdiximus, sub divini etiam contestatione iudicii, anathematis interpositione, ut nullus unquam successorum nostrorum pontificum, vel quilibet publicarum actionum administrator, seu alia quaelibet vel quantumlibet magna parvaeque persona, audeat vel praesumat contra huius nostrae confirmationis privilegium agere, aut quidpiam inde alienare, auferre, aut minuere, sed potius firmum ac stabile in perpetuum sit, sicut a nobis concessum et confirmatum est. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu hoc nostrae apostolicae sedis statutum in quopiam alienare vel infringere praesumpserit, et contradictor illius extiterit, auctoritate S. Individuae Trinitatis, et apostolorum principis vinculo anathematis mancipatus, a regno Dei segregatus, et diabolo et angelis eius, nisi forte resipiscat, indissolubiler aggregetur. Qui vero pio respectu observator et defensor huius concessionis et confirmationis extiterit, potestate S. Dei Genitricis et semper Virginis Mariae, et B. Petri apostolorum principis, et precibus B. Sabinae martyris, et omnium sanctorum, et coelestium multitudine angelorum, atque gloriae, a iusto Iudice D. nostro Iesu Christo vitam aeternam percipere mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manum..... notarii et

De altarium consecratione et clericorum ordinationibus faciendis tam in ipsa Marsicana Ecclesia, quam iis, quae ei per hoc privilegium restituuntur.

Decretum pro eiusdem stabilitate.

Anathema contra eius violatores.

Item et illae, quae in posterum a fidelibus fient

Exordium

Regiae vel episcopales donationes omnes confirmantur.

scrinarii S. R. apostolicae sedis in mense decembri, indict. xi.

Datum in Castro Casino v idus decembris per manus Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, et bibliothecarii sanctae romanae et apostolicae sedis, anno primo D. papae Stephani IX, indict. xi.

Dat. die 9 decembris anno Domini 1057, pontif. Stephani anno i.

NICOLAUS II

PAPA CLV

Anno aerae Christi comm. MLVIII.

Gerardus, Florentinus episcopus, natione Burgundus, electus est romanus pontifex, Senis quum esset, iuxta finem anni 1058; sed nonnisi mense ianuario sequentis anni Romam venit, ubi a romano clero et populo inthronizatus post diem 8 mensis eiusdem, et Nicolaus II appellatus est. Sedit in pontificatu annos ii, menses vi, dies xxv (1), temporibus Constantini Ducadis imperatoris in Oriente, et Henrici IV Germaniae regis. Obiit Florentiae die 22 mensis iulii anni 1061. Vacavit sedes menses ii et dies ix.

I.

Privilegium monasterio S. Felicitatis iuxta Florentias a Nicolao PP. II concessum (2).

SUMMARIUM

Summi pontificis munus universae Ecclesiae lumen indeficiens administrandi. — Monasterium hoc reaedificatum, et a Nicolao PP. dedicatum, confirmatur, apprecata ei divina tutela. — Eique fundi omnes, et bona

(1) Ab hac electione, quae facta fuit die 28 decembris 1058, computandos, quamvis Nicolaus annos suos a die inthronizationis in sequentibus rescriptis deduxerit. In eodem numero convenit i Vignolii catalogus cum aliis duobus ex Criticae Baronianae praefixis. (2) Ex Concil. tom. xii, col. 31.

adhuc donata, vel in posterum donanda apost. auct. roborantur. — Omnimoda monasterii exemptio ab omni laicali potestate, decima, vel datio. — Soli episcopo Florentino subiectum declaratur, cui nonnisi blandum dominium exigere conceditur. — Anathema in violatores privilegii huius. — Papae subscriptio, et sigillum. — Subscriptions episcoporum.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, Jeibergae abbatissae monasterii Sanctae Felicitatis iuxta Florentiam sili, sibi que successuris, et in sancto proposito permansuris, in perpetuum.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere, nullo digno praecedente opere, ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum proprio sanguine redemptae Ecclesiae lumen administraret indeficiens; profecto rationabile ducimus, cooperante ipso, de quo loqui praesumimus, secundum proprias vires unicuique acceptum talentum distribuere; ne apparente ipsius maiestate, quod absit, sine acquisito lucro, velut inutilis servus videamur remeare. Quod utique per divinam misericordiam consequi posse speramus, si membris eius, adhuc per fidem in terra caelestia anhelantibus, praesidia, quae possumus, sereno affectu suppeditare, curamus. Sic enim, sic profecto supernum nostrae fragilitati conciliamus auxilium, et pura intra cordis hospitium manente intentione, hominum consequimur favorem honestum; cum, licet universis debitores simus gentibus fidei lumine clarentibus, domesticis quoque nostris benevolentiae studio singularem curam impendimus, magistrum gentium sequentes, qui bonum opus adimpleri praecipit in omnes: ad domesticos fidei maxime (a). Monasterium itaque Sanctae Felicitatis cum omnibus sibi pertinentibus rebus quod nostra episcopalis simplex adhuc dispensatio quorundam praedecessorum nostrorum negligentia destructum, cooptato nobilium sanctimonialium plurimarum collegio, reaedificare curavit ex

(a) Galat. vi. 10.

Summi Pontificis munus universae Ecclesiae lumen indeficiens administrandi.

Monasterium hoc reaedificatum, et a Nicolao PP. dedicatum, confirmatur, apprecata ei divina tutela.

Eique fundi omnes, et bona adhuc donata, vel in posterum donanda apost. auct. roborantur.

Omnimoda monasterii exemptio ab omni laicali potestate, decima, vel datio.

Soli episcopo Florentino subiectum declaratur, cui nonnisi blandum dominium exigere conceditur.

Anathema in violatores privilegii huius.

integro; nunc etiam secundum apostolicae sedis, cui deservimus, valentiam, per nostras manus dedicatum, stabilitate perseveranti roboramus et confirmamus, atque ut perpetua vigeat religione, sequestrata pravorum infestatione, omnipotentis Dei committimus tutelae. Cui etiam, sicut dignum nobis videtur, quia incuria Florentinorum episcoporum sua praedia nequiter sunt distracta, et sacrilegorum quorundam temeritate invasa, concedimus, et apostolica auctoritate stabilimus mannos et fundos, venerabili loco pia devotione oblatos et offerendos, ubicumque veraci relatione eius nomini fuerint titulati, suoque iure religiosa solitudine investiti atque investiendi.

Liberum praeterea idem reddimus monasterium, atque absolutum ab omni saeculari et mundana conditione, sive restrictione, ne liceat alicui magnae parvaeque personae, a nobis restituta praedia, firmiterque stabilita, decimales (proventus scilicet) quoque quosdam a nobis concessos aliquo ingenio evadere, aut aliqua fraude surripere, sive diminuere, fiscum denique, seu debitam subiectionem exigere: sed maneat venerabilis locus nostra tutela firmatus in sancto proposito; nullique alii sit obnoxius, nisi Florentino episcopo; qui memor nostrae devotionis, suaeque fragilitatis, iustitiae norma servata, secundum Doctoris gentium praeceptum eisdem sanctimonialibus honorem congruum exhibendo, nil praeter blandum dominium requirat ex debito. Si autem, quod non credimus, aliquis temerarius hanc apostolicam sanctionem crudeli mente tentaverit refringere, nostramque institutionem secundum locum laedendo cassare: nisi admonitus resipuerit, ac digne emendaverit, anathematis gladio percutiatur ab omnipotente Divinitate, iaculata sibi de coelo ultione in hac praesenti carne: interficiaturque eum Deus spiritu oris sui, dum venerit iudicare saeculum. Qui vero nostrae roborationis pius conservator exti-

(a) Matth. 25.

terit, in secundo adventu mereatur illam mellifluam vocem audire: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum (a). Praeterea, ut haec pagina fidem legentibus astruat: et propria manus subscriptione, et apostolici sigilli muniri studuimus impressione.

† SIGILLUM NICOLAI PAPAE.

Ego Bonifacius Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Ioannes Portuensis episcopus subscripsi.

Ego Petrus Lavicanensis episcopus subscripsi.

Ego Brunus Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Petrus peccator monachus subscripsi.

Datum Florentiae sexto idus ianuarii anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi 1059, per manus Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, et apostolicae sedis bibliothecarii, anno primo pontificatus domini papae Nicolai II, indictione decimatertia.

Dat. die 8 ianuarii anno Domini 1059, pontif. Nicolai anno i.

II.

Privilegium concessionis decimarum priori et canonicis Ecclesiae S. Andreae de Musciano prope Florentias (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Quare ecclesiasticis assignanda sint stipendia. — Mos frequens rom. pontif. offerendi Deo ea, quae pro stabilitate Ecclesiarum decernunt. — Concessio decimae de bonis nonnullorum, quae hic nominantur. — Enumeratio honorum, ex quibus decimae recipi debent. — Praepositi et clerici huius canonicae gratis per archiepisc. Florentinum ordinandi. — Canonicae eiusdem omnimoda exemptio ab alicuius personae vi, molestia; — Item a quocumque tributo; — Sed tantum sit apostolicae sedis protectioni, et Florentini archiepiscopi iuri subiecta. — Poenae contra inobservantes. — Subscriptio PP., episcoporum et aliorum.

(a) Matth. 25. (1) Ex autographo edidit Ughellus in Append. tom. v Ital. Sac.

Papae subscriptio, et sigillum. Subscriptions episcoporum.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Domino filio Iohanni priori Ecclesiae Sancti Andreae, Musciani sitae, digno praeposito, acque confratribus canonicis viventibus, eorumque successoribus ibidem canonice manentibus, in perpetuum.

Exordium.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum diffusae Ecclesiae lumen administretur indeficiens; rationale omnino ducimus, speciali regimine nostrae curae commissae, Florentinae Ecclesiae congruentem provisionem impendere iugiter: sic namque doctorem gentium valebimus salubre documentum pro viribus nostris, qui bonum impertiri omnibus iubet oportere, ad domesticos fidei maxime, cum pro nostris viribus, divino cultui locis dicatis digna provideremus obsequia, ut indefessa laudatio in eis celebretur per omnia saecula. Scilicet quia lapidei parietes non ad hoc sunt constructi, ut Domino possint promere laudes, egregium profecto videtur ad divini operis perfectionem, clericorum circa venerabilia loca ordinare sedulam frequentationem. Qui quidem, nisi terrenis temporaliter sustententur stipendiis idoneis, vix possunt assistere cultibus divinis, cum ipse conditor mundi secundum humanam unitam sibi materiam dignatus sit perferre sitim et esuriam ad gloriam illius, per quem sumus, et vivimus, et cuius misericordia gubernamur. Assistentium fratrum magno quoque hortatu, necnon et presbyteri Iohannis, ecclesiae S. Andreae Musciani sitae venerandi praepositi, dignissimo rogatu, proprio quoque consilio roborati, praesentibus scilicet nostrae Curiae fidelibus, eiusdemque Ecclesiae patroni, Iohanne videlicet, qui dicitur Corbaccione, filio Rustici, et Ugone filio Uberti, et Sichelmo, qui dicitur Morellus, filio Anselmi, et Rolandino et Anselmo egregiis filiis Ildebrandi filii Leonis, et Signorello et Bonomo egregiis filiis Rodolfi filii eiusdem Ildebrandi, obnixam nostram devotionem pro peccatis suis ex-

Quare ecclesiasticis assignanda sunt stipendia.

rantibus, denique pro eiusdem Ecclesiae maxime in futuro regimine, et etiam totius populi salute, quatenus praediorum suorum, et omnium suarum proprietatum decimationem ipsi Ecclesiae privilegii praeeptione concederemus; quod saltem ad praesens potuimus, et in futurum inviolabiliter et aeternaliter observetur, investituram apostolicam obtulimus. Suscipe, Domine sancte Pater omnipotens et aeternae Deus, una cum filio tuo et Spiritu Sancto, nec non et cum B. Andrea apostolo tuo, iamdudum devotissimi papae Nicolai voluntarium munus, ipsiusque Ecclesiae rerum pro me amodo et usque in sempiternum singulare et integrum sine aliqua controversia aggredere dominium, quatenus in aula tuo nomini dedicata religiosus clerus tibi Domino omnipotenti laudum reddat cantica. Nunc itaque apostolico privilegio concedimus, firmamus, stabilimus et inconcusso fundamento perenniter sancimus in iam dicta Ecclesia et canonica Beatissimi Andreae apostoli integre omnes decimationes proprietatum supradictorum hominum, Iohannis videlicet, qui dicitur Corbaccione, Ugonis filii Uberti, et Morelli filii Anselmi, et Rolandini et Anselmi egregiorum filiorum Ildebrandi filii Leonis, et Signorelli et Bonomi egregiorum filiorum Rodolfi filii item Ildebrandi: scilicet omnium illarum proprietatum, quas praedicti homines possident, vel alii per eos, vel in antea acquisierint infra totum territorium plebis S. Iuliani sitae Septimi, et plebis Sancti Martini sitae Brozzi, et plebis Sancti Vincentii sitae Pesae, et in tota valle de Greve, et in Villanova, et in tota capella S. Pauli, et in Casignano: exceptis Massiis de Cuiatico, quorum decimas in Florentina canonice persolvere debent. Praeterea hac eadem privilegii praeeptione omnes decimas illarum proprietatum, quae olim fuerunt Benzi filii Petronis de Radda, quae sunt positae in loco Godosolae, et in Villanova, et in S. Paulo, et in Carignano, et per alia loca et vocabula in tota iam

Mos frequens Rom. Pontif. offerendi Deo ea, quae pro stabilitate Ecclesiarum decernunt.

Concessio decimae de bonis nonnullorum, quae hic nominantur.

Enumeratio bonorum, ex quibus decimae recipi debent.

dictae Ecclesiae parochia, eidem Ecclesiae firmiter concedimus; et insuper omnes decimas novalium de sylvis supradictorum hominum ubicumque laborantur vel laborabuntur infra totum ipsius Ecclesiae territorium, similiter in eadem canonice concedimus. Simili modo omnes primitias populi praedictae Ecclesiae, et integras spontaneas oblationes vivorum et defunctorum, et integra testamenta, et liberam sepulturam totius sui populi, et maxime patronorum et omnium, qui infra dioecesim iam dictae Ecclesiae habitant vel habitabunt, eidem Ecclesiae perpetualiter et sine fine largimur: prorsus praedia omnia, a quibuscumque fidelibus quocumque modo iuste acquisita vel acquirenda. Electionem quoque proprii pastoris, et totam ordinationem ipsius domus, et clericorum representationem ante proprium episcopum ad ordinandum, canonicis eiusdem Ecclesiae libera facultate perpetualiter concedimus et stabilimus. Haec omnia concedimus clericis in ipsa aula canonice manentibus, quia olim dum simplicem episcopatus praelationem exerceremus, sacerdoti Iohanni iam dicto praeposito, et suis confratribus eorumque successoribus stabilivimus et concessimus. Absolvimus praeterea, liberumque eundem venerabilem locum apostolica sanctione persistere iubemus, ne liceat alicui parvae magnaeque personae, clerico, vel laico, ibidem canonice commorantes clericos, dehonestare et placitando infestare, vel debitum tributi vel alicuius subiectionis ab eis exigere, seu aliqua occasione, sibi a nobis aut ab aliquibus fidelibus res concessas, sive concedendas, invadere, subtrahere, diminueri. Sitque praedictus venerabilis locus sub omnipotentis Dei, nostraque, et nostrorum successorum tuitione, nulliusque subiciatur dominio, nisi Florentino episcopo. Ipseque episcopus benigne et honeste tractando, omni superflua exactione postposita, eos semper hortetur. Si quis ergo, quod non credimus, sacrilegamente, quod in conspectu episcopi Hum-

Praepositi et clerici huius canonice gratis per archiepiscopum Florentinum ordinandi.

Canonice eiusdem omni modo exemptio ab alicuius personae vi, molestia;

Item a quocumque tributo;

Sed tantum sit Apostolicam Sedis protectioni, et Florentini archiepiscopi iuri subiecta.

Poenae contra inobservantes.

berti cardinalis Sylvae Candidae, atque Ildebrandi S. R. E. archidiaconi, nec non episcoporum Perusini et Rosellani, Rozonis quoque S. Florentinae Ecclesiae archipresbyteri, iuste stabilivimus, conatus fuerit infringere, decem auri libras praefatae basilicae cogatur persolvere, medietatem Florentino episcopo, et medietatem clericis in eadem Ecclesia consistentibus: descendant super eum omnes illae maledictiones, nisi admonitus satisfecerit, quas in Deuteronomio descripsit sanctus Moyses, atque interficiat eum Deus spiritu oris sui, sicut Dathan et Abiron, quos vivos deglutivit terra; et insuper, si clericus fuerit, sui ordinis officio privetur. Praeterea, ut haec pagina plenam fidem praesentibus seu etiam posteris astruat, propriae apostolicae manus subscriptione munimus.

EGO NICOLAUS servus servorum Dei huius privilegii paginae subscripsi.

Ego Ildebrandus S. R. E. archidiaconus subscripsi.

Ego Gerardus sanctae Rosellanae Ecclesiae episcopus interfui et subscripsi.

Ego Roza sanctae Florentinae Ecclesiae archipresbyter.

Data ibidem 15 kal. februarii per manus Humberti episcopi sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae cardinalis, apostolicae sedis bibliothecarii, anno domini MLIV, pontificatus autem D. papae Nicolai secundi primo, indict. XII.

Dat. die 18 ianuarii anno Domini 1059, pontif. Nicolai anno L.

III.

Confirmatio iurium et privilegiorum monasterii Vulturvensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio bonorum. — Enumeratio eorumdem. — Renovatio privilegiorum. — Immunitas a subiectione episcopi.

(1) Ex Chronico Vulturvensi inter Rer. Ital. Script. tom. I, p. II.

Subscriptio PP, episcoporum et aliorum.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Iohanni abbati venerabilis monasterii Christi martyris Vincentii super ipsum fontem Vulturini fluminis constructi, et per eum cunctis successoribus eius regulariter ad regimen promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Etsi omnibus sollicitudinem nostram, et apostolicæ sedis munimentum protendere debemus; piis tamen locis, et præcipue religione monastica pollentibus, abundantius, quidquid pietatis et utilitatis possumus, quatenus ex pia provisione coenobitarum in futuro plenam mercedem cum eis et pro eis Deo miserante mereamus. Proinde benivola condescensione annuentes petitionibus tuis, karissime fili et abba Iohannes, per hanc apostolicæ auctoritatis decretalem paginam, secundum quod tuis antecessoribus nostri fecisse noscuntur, concedimus et confirmamus tibi tuisque successoribus post te regulariter promovendis in perpetuum præfatum monasterium Beati Vincentii martyris, situm super ipsum fontem Vulturinum in territorio Beneventano in partibus Samniæ, cum omnibus suis pertinentiis et cellis; videlicet monasterium Beatri Petri apostoli positum iuxta fluvium Sabbati: monasterium quoque Sancti Adeodati intra Beneventum, et ecclesiam Sancti Stephani: cellam Sanctæ Mariæ in loco Sano etc. Concedimus licentiam vobis vestrisque posteris, ad altaria consecranda et clericos in quolibet gradu ordinandos invitare, quem volueritis, episcopum. Interdicimus etiam, ne quis episcoporum ex eodem monasterio abbatem vel monachum audeat ad suam synodum provocare, vel excommunicare. Iubemus quoque, concedendo vobis cuiuscumque Ecclesie clericum, si venerit ad conversionem, ut recipiatis secundum monasticam disciplinam..... Crisma et Oleum sanctum acquiratis a beneplacito vobis episcopo etc. Siquis autem, quod non optamus, etc. (*Omnia, ut in superioribus*).

Confirmatio bonorum

Enumeratio eorumdem.

Renovatio privilegiorum

Immunitas subiectione episcopi.

Datum Spoleti vi nonas martii, anno Iesu Christi MLIX, per manus Humberti sanctæ Ecclesie Sylvæ Candidæ episcopi, anno I pontificatus domini papæ Nicolai secundi, indictione XII.

Dat. die 2 martii anno Domini 1059, pontif. Nicolai anno I.

IV.

Confirmatio bonorum ac privilegiorum omnium a Leone PP. IX Cassinensi monasterio concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Cassinense monasterium monasticæ normæ principale gymnasium. — Romanorum pontificum in illud munificentia. — Desiderio abbati monasterium cum bonis omnibus ac pertinentiis confirmatur. — Exemptio a vectigali portus. — Usus sandaliorum et dalmaticæ. — In conciliis primus post episcopos locus abbati Cassinensi dandus. — Abbas a monachis eligendus, et a summo pontifice confirmandus. — Monasterium vero soli apostolicæ sedi sit subiectum. — Enumeratio honorum et proprietatum ad Cassinense coenobium spectantium. — Haec omnia sub tutela romanæ sedis recipiuntur. — Decretum pro quiete et libertate monasterii. — Facultas pulsandi campanas quocumque tempore, et recipiendi quemcumque clericum. — Monachorum causæ ab abbate, caeterisque fratribus cognoscendæ. — Crisma, sacrosque ordines a quolibet episcopo recipiendum. — Omnimoda exemptio ab episcopali iurisdictione. — Desiderius abbas vicarius papæ per Campaniam, Principatum, Apuliam et Calabriam constituitur ad reformanda monasteria iis in locis posita. — Anathema in violatores privilegii huius.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, Desiderio dilecto filio abbati venerabilis coenobii almi patris Benedicti, quod nuncupatur Mons Casinus, cunctisque successoribus eius illie regulariter ad regimen promovendis, in perpetuum.

Pastoralis sollicitudinis nostræ bonum si debet perspicere et perficere omnibus etiam extraneis et longinquis, multo magis domesticis et propinquis. Ipsi quippe

(1) Ex Regesto Petri diaconi num. 28, fol. 17 verso.

Exordium

Cassinense monasterium monasticæ normæ principale gymnasium.

Romanorum Pontificum in illud munificentia.

Desiderio abbati monasterium cum bonis omnibus ac pertinentiis confirmatur.

Exemptio a vectigali portus.

post Dominum secundo gradu admovenda est invisibilis caritas; ut per eos velut quaedam visibilis flamma gradatim ad remotiores quosque discurrat. Piis ergo locis, et divina religione venerabilibus, debitæ consolationis et defensionis porrecturi manus, illum caeteris præferendum non ambigimus, quem monasticæ normæ constat esse principale Gymnasium, et sanctæ romanæ et apostolicæ sedi contiguum; quem cives romani, patres videlicet eximii Benedictus, Maurus, et Placidus cum nonnullis aliis fundarunt, quemque a gentibus destructum, romani pontifices nihilominus sua auctoritate restruxere, et privilegiis apostolicæ sedis merito caeteris coenobiis prætulerunt, atque contra quorumlibet suspectas iniurias efficaciter munierunt. Quorum nos sacrae auctoritati sicut tempore et loco succedimus, sic eorum exemplo, ut oportet, innitimur, et per huius nostræ decretalis paginae tenorem tibi, dilectissime fili Desideri, quem abbatem consecravimus, concedimus secundum privilegia antecessorum nostrorum atque consuetudinem, monasterium almi patris Benedicti, situm monte Castri Casini, cunctamque ipsius monasterii abbatiam in integro cum cellis suis, castellis, prædiis, et omni sua pertinentia, et hac nostra auctoritate confirmamus, tam in finibus Beneventanorum, Apulorum, et Calabrorum, quam etiam in finibus Marsorum, et in Marchiis, sive ubicumque longe et prope hactenus iure tibi pertinet aliquid; sive quicquid deinceps ubivis iuste acquisierit. Ad hæc iusticiam, vel quodlibet debitum, quod officiales nostri sacri palatii exigunt a navibus ad romanum portum applicantibus, vestri coenobii navi peculiari gratanter relaxamus; et quotiescumque Romam ad servitium sanctæ romanæ Ecclesie veneritis, in sancta Ierusalem palatii Susurriani hospitium habeatis; et defuncto abbate ibidem, vestra vel vestrorum successorum electione abbas constituatur, a romano pontifice

consecrandus, conservato vobis vestrisque successoribus privilegium, tam quod ex navi vestra, quam quod ex ipsa destructa ecclesia, ut vel sic restrueretur, proximus decessor noster sanctus Leo firmavit abbati Richerio. Usum quoque sandaliorum et dalmaticæ quamvis iure cardinalatus tui ab apostolica sede perceperis, a nobis tamen tibi, et loco, deinceps in principalibus festis tantum concedimus ad honorificentiam tam venerabilis coenobii, et ob dilectionem tui, secundum quod præfatus decessor noster tuo præfato concessit. Præterea corroboramus tibi tuisque successoribus in omni conventu episcoporum et principum superiorem omnibus abbatibus sedem, et in conciliis et iudiciis priorem tui ordinis hominibus sententiam pro reverentia tanti loci, qui primum et summum monasticæ legislatorem vivum et mortuum retinere promeruit: quique ipsius legislationem scripto verbo et exemplo coenobiale propositum appetendo in toto mundo sole clarius evibravit. Defuncto autem abbate, ex sese ipsa congregatio secundum sanius consilium sapientum et seniorum fratrum sibi abbatem eligat, et apostolicæ sedis pontifici firmandum et consecrandum exhibeat. Nec aliter ibi abbas constituatur, aut aliunde illuc intromittatur, nisi forte ex se aliquem tanto regimini idoneum non habuerint, et ob id saniori consilio extraneum sibi elegerint. Porro præter summum apostolicæ sedis præsulem cuiuslibet Ecclesie episcopum vel sacerdotem in præfato monasterio, vel in cellis ipsius, ditionem quamlibet sibi præsumere hac nostra interdicimus auctoritate; ita ut, nisi ab abbate fuerit invitatus, nec missarum solemniam inibi audeat celebrare, sed remota et propulsata quolibet oppressione ecclesiasticarum, vel saecularium personarum, sicut hactenus mansit, a præsentis duodecima indictione hoc nostro privilegio in perpetuum quietum et liberum, ad servitium et gloriam Dei maneat sub defensione et iure san-

Usus sandaliorum et dalmaticæ.

In concilio primus post episcopos locus abbati Cassinensi dandus.

Abbas a monachis eligendus, et a Summo Pontifice confirmandus.

Monasterium vero ad Apostolicæ Sedis sit subiectum.

Enumeratio
honorum et
proprietatum
ad Cassinense
coenobium
spectantium.

ctae romanae et apostolicae sedis cum suis omnibus. Ex quibus summam et generaliter omnibus haec nominatim et specialiter tantum istis digessimus: in primis monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem ipsius montis: atque monasterium Sanctae Dei Genitricis et Virginis Mariae, qui vocatur Plambarola, sed et castellum Sancti Petri ad pedem ipsius montis, quod ab antiquis dictum est Castrum Casini: necnon et castellum S. Angeli: castellum, qui vocatur Pinatario, et Iunctura: castellum S. Georgii, et S. Apollinaris, et S. Ambrosii, et S. Andreae: et castellum, qui vocatur Vallis Frigida: castellum, qui dicitur Bantra: et S. Petri in Hia: S. Victoris: Toroculum: Cervaru: S. Eliae: Vallem Rotundam: Rocca de Bantra cum omnibus suis pertinentiis: castellum, qui dicitur Saracinicum: et castellum S. Stephani: cellam Sanctae Mariae in Albaneta: et S. Nicolai in Ciconia: S. Benedicti in Clia: Sancti Angeli in Valleducis, et cella S. Michaelis: in comitatu Aquinense cellam S. Gregorii, S. Mauritii, et S. Nicolai in Pica, S. Angeli in Cannuccio, S. Mariae in Barole, et S. Petri in Ascleto; item in Luca cellam Sancti Georgii prope Posterulam; Wiriwalam, quam S. Benedicto contulere Emericus et Rolandus fratres, sanctae conversationis habitum quaerentes: cellam S. Benedicti et S. Scholasticae in Gaeta: S. Stephani in Terracina: S. Luciae, S. Petri in Curuli: S. Silvestri, et S. Luciae in Arpino: S. Benedicti in Colle de Insula: S. Germani in Sura: curtem S. Urbani in Comino: cellam S. Pauli ibidem: et S. Nazarii, et S. Valentini, ac S. Salvatoris: cellam S. Benedicti in Venafro: et S. Nazarii, et S. Mariae in Sala: curtem S. Benedicti minoris ibidem: castellum, quod dicitur Capriata, et Francilonis, et S. Iohannis: curtem S. Felicis: castellum, qui vocatur Conca: cellam S. Benedicti in Cesama: S. Benedicti in Teano: et S. Benedicti in Suessa: nec non et cel-

lam S. Benedicti in Capua cum ipso Gualdo de Ligure et cum omnibus suis pertinentiis: cellam S. Iohannis ancillarum Dei in eadem civitate: S. Mariae in Calvo: S. Mariae in Cingola: S. Adiutoris in Alifas: S. Caeciliae in Napoli, ecclesiam S. Crucis in Amalfi: cellam S. Benedicti in Salerno: et cellam S. Sophiae infra civitatem Beneventanam: cellam S. Benedicti in Asculo: cellam S. Benedicti in Trani: et S. Benedicti in Bari: cellam S. Mariae ancillarum Dei in civitatem Cosentiam: cellam S. Benedicti in Pectinaro: S. Mariae in Banse: S. Benedicti in Alarino: cellam S. Eustasii, quam S. Benedicto obtulit Adelphus Pantasia: cellam S. Mariae in Murone: S. Eustasii in Petra Abundanti: S. Mariae in Barratano: S. Mariae in Canneta iuxta fluvium Trinium: S. Benedicti in Ripa-ursa cum suis omnibus pertinentiis: necnon et castellum, qui vocatur Lastinianum, et alia tria castella Montem Alberici, Mucclam, S. Quirici cum porta decem navium, quae duo Trasmundus comes filius Attonis beato Benedicto in Monte Casino legali donatione, et cartarum monumentis contulit: tertium autem castellum Frisam, quod praefati Trasmundi uxor pro anima sua, consentiente viro suo, S. Benedicto obtulit: S. Iusta ibidem: cellam S. Focati in Alarino: S. Georgii in Termole: cellam S. Liberatoris in Marchia cum quadraginta cellis: S. Salvatoris in Tabe: S. Scholasticae in Pinne; S. Martini in Salina: S. Nicolai in Apruxo: S. Angeli in Maranno cum omnibus cellis suis Sanctorum Septem Fratrum: S. Laurentii et S. Benedicti in Trunto: S. Apollinaris in Firmo: S. Benedicti in Tisino: et S. Mariae in Arboscola: cellam S. Benedicti in Marsi, et S. Cosmati: cellam S. Angeli in Valle-regia cum castellis et omnibus suis pertinentiis: necnon et castella in comitatu Asculano, idest Octavus, et post montem Cinianum et Trivilianum, et Cavino, quod Rolandus in praefato monasterio cum suis nepotibus obtulere:

Hae omnia sub
tutela Roma-
nae Sedis re-
cipiantur.

Decretum pro
quiete et li-
bertate mona-
sterii.

Facultas pul-
sandi campa-
nas quocum-
que tempore,
et recipiendi
quemcumque
clericum.

Monachorum
causae ab ab-
bate, caeteris-
que fratri-
bus cogno-
scentur.

cellam S. Iacobi in Tremiti cum ipso insulis: in Comino castellum, qui dicitur Vicalbo cum omnibus suis pertinentiis. His igitur et omnibus, quae praefato coenobio iuste pertinent nunc, et quae in futuro iuste pertinebunt, sub tutela, et romana libertate hoc privilegio perpetua- liter, ad temporalem servorum Dei praesentium scilicet atque futurorum quietem, statutis atque confirmatis, apostolica censura sub interpositione districti anathematis, et divini contestatione iudicii, interminamus omnibus tam praesentibus quam futuris, ne ullus hominum cuiuscumque ordinis, dignitatis, conditionis, vel cuiuscumque officii, seu quaelibet vel quantumlibet parva aut magna persona, quibuscumque rebus vel personis praefato monasterio iuste pertinentibus, aliquam violentiam inferat aut calumniosus existat vel incumbat. Insuper quia monasticus cursus secundum praecipuum regulae almi patris Benedicti aestivis et hiemalibus temporibus praefixus est, auctoritate apostolica concedimus, ut liceat fratribus signum pulsare in eodem monasterio et in cellis eius, tam ad diurnas quam ad nocturnas horas quandocumque voluerint. Liceat quoque ipsius monasterii et cellarum eius fratribus clericum cuiuscumque ordinis, de quocumque episcopatu fuerit, secundum traditionem sanctorum Patrum suscipere cum rebus suis ad conversandum, et monachicum habitum suscipiendum absque interdictione quorumlibet episcoporum; ut liceat eisdem subiectis monasterii eorum iudicare tam monachos quam et sanctimoniales foeminas absque prohibitione et contradictione cuiuslibet saecularis potestatis, seu ecclesiasticae. Et quia cupimus tam praesentium quam futurorum malignae avaritiae et nequitiae obviare, hac nostra apostolica auctoritate pariter interdicens seditones, quas dicunt levas, seu depravationes, ne fiant aliquo modo in cuiuscumque abbatis aut rectoris morte aut electione. Ad haec liceat vobis sacrum

chrismum, et ecclesiasticos ordines, et altarium consecrationes ab episcopo quolibet canonice promoti accipere, et christianismum in ecclesiis vestris agere per clericos vestros, et hymnum angelicum per dies dominicos et festivitates ad missarum solemnias rite decantare. Et nullus episcopus praesumat in iamdicto monasterio venire, vel in Ecclesiis sibi subiectis sacerdotem excommunicare, vel ad synodum provocare, aut abbatem et monachos, qui illo in tempore fuerint. Porro cupientes consulere monasticae religioni, quae peccatis exigentibus passim depravatur, te tantummodo diebus vitae tuae vicarium nobis ad correctionem omnium monasteriorum et monachorum ab ipso fluvio Piscaria, sicut influit in mare, scilicet per totam Campaniam, Principatum quoque, et Apuliam, atque Calabriam, assumere decrevimus, ita ut capitulum in eis habeas, et vice nostra indisciplinatos cum adiutorio episcoporum, ad quos monasteria ipsa pertinent, corrigas, et quae sunt emendanda, si potueris, secundum Dominum emendes, aut apostolicae sedis pontifici renuncies ad perpetuam animae vestrae mercedem, et monasticae religionis emendationes et conservationem; pariter quoque ad tui cardinalatus dignitatem, et sanctissimi Benedicti honorificentiam, et gratia ut monasticus ordo corrigatur illis in partibus per te religiosum et prudentissimum successorem illius. Si quis vero, quod non optamus, huius nostri privilegii decretalem paginam temerario ausu in aliquo infringere temptaverit, aeternae maledictionis innodatum vinculis se noverit, et perpetua supplicia luiturum cum diabolo et angelis eius, nisi forte prius resipiscens satisfecerit. At qui pietatis intuitu devotus observator extiterit, ipsius intuitu almi patris Benedicti perfectorumque sequacium sociorumque eius, sempiternae benedictionis particeps, et paradisi beatus possessor efficiatur. Amen. Scriptum per manum Octaviani notarii,

Chrismum, sa-
croque ordi-
nes a quoli-
berit episco-
po recipien-
dum.

Quomodocum-
que ab
episcopali in-
terdictione.

Desiderius ab-
bas vicarius
Papae per
Campaniam,
Principatum,
Apuliam et
Calabriam con-
stitutur ad re-
formanda mo-
nasteria in in-
locis posita.

Anathema in
violatores pri-
vilegii huius.

et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae apostolicae sedis, anno primo pontificatus domini papae Nicolai secundi, indictione duodecima. Datum Auximi octavo idus martii anno Iesu Christi millesimo quinquagesimo nono, per manum Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, et bibliothecarii apostolicae sedis.

Dat. die 8 martii anno Domini 1059, pontif. Nicolai anno 1.

V.

Privilegium Pennensi Ecclesiae eiusque episcopis concessum (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Confirmantur bona omnia hucusque acquisita et in posterum acquirenda. — Omnibus cuiuscumque dignitatis personis bona huiusmodi auferre, vel etiam molestare omnino interdicitur sub anathematis poena. — Poena etiam pecuniaria.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Iohanni Pennensi episcopo, et per te Ecclesiae Sanctae Mariae, et gloriosi Christi martyris ac levitae Maximi, tuisque successoribus in perpetuum.

Officii nostri est omnibus ecclesiasticis utilitatibus providere, et iustis desideriis ac petitionibus prompto animo indulgere. Unde quia petisti a nobis, charissime confrater, ut per nostri privilegii paginam tuae Ecclesiae, et tibi tuisque successoribus, perpetually confirmarem omnia quae praedictae Ecclesiae iuste et legaliter competunt, petitioni tuae gratanter annuentes, per huius nostrae constitutionis decretum et apostolicae sedis edictum concedimus et confirmamus tibi, sicut superius legitur, in perpetuum quicquid in praenominatae Ecclesiae episcopo Beatae Mariae, et gloriosi Christi martyris et levitae Maximi, in praesentiarum possides, quaeque in futurum quocumque modo divinis et humanis legibus cognitae acquirere poteris; scilicet ipsum episcopatum cum omnibus rebus et possessionibus.

Confirmantur bona omnia hucusque acquisita et in posterum acquirenda.

(1) Ex Tabulario huius Ecclesiae edidit Ughell. Append. tom. VII Ital. Sac.

nibus suis, et pertinentiis mobilibus et immobilibus, seseque moventibus, castris, villis, territoriis, ecclesiis cum primitiis et decimalibus, et cum omnibus, quae ibi pia devotio fidelium sacris contulit oblationibus, tam pro salute vivorum quam etiam pro mortuorum. Statuentes per hoc (1) huius sanctae sedis apostolicae, cui annuente Deo praesesse dignoscimur, inviolabilem constitutionem, ut nullus imperator, marchio, comes, vicecomes, aut alia quaelibet magna, parva cuiuscumque dignitatis vel ordinis persona, contra hoc nostrum privilegium praesumat iam dictum episcopium, aut te, charissime fili, tuosque in perpetuum successores, de bonis suis divestire, inquietare, aut aliquid ibi contra sacros canones constituere, vel ordinare. Si quis igitur ei, sicut a nostra apostolica auctoritate concessum, et concessa.... pertinere non permiserit, sciat se anathematis vinculo innodatum a Patre et Filio et Spiritu Sancto, et auctoritate b. Petri principis apostolorum, nec non cum diabolo et Iuda traditore D. N. Iesu Christi eos in incendii cremari supplicio; et insuper sciat se daturum 10 auri libras, scilicet medietatem nostro sacro palatio, et medietatem praedicto episcopo. Qui vero intuitu pio observator in omnibus extiterit, custodiendo huius nostri privilegii constitutionem, ad cultum Dei respicientem, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo habeat, et vitae aeternae particeps sit, et misereatur in saecula saeculorum.

Datum Romae vi non. maii anno Domini nostri Iesu Christi 1059., per manus Humberti S. Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi et apostolicae sedis bibliothecarii. Anno 1 pontificatus D. papae Nicolai, indictione XII.

Dat. die 2 maii anno Domini 1059, pontif. Nicolai anno 1.

(1) *Legi hanc.*

Omnibus cuiuscumque dignitatis personis bona huiusmodi auferre, vel etiam molestare omnino interdicitur sub anathematis poena.

Poena etiam pecuniaria.

VI.

Simile privilegium Teatinae Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Aequa pontificis cura de domesticis, ac de longinquis. — Confirmatio honorum Teatinae Ecclesiae. — Eiusque limitum assignatio. — Decretum pro eorundem quiete ac libertate. — Anathema contra inobservantes.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilecto confratri Actoni sanctae Teatensi Ecclesiae episcopo, universisque successoribus tuis in Ecclesia eadem canonice promovendis, in perpetuum.

Aequa Pontificis cura de domesticis ac de longinquis.

Confirmatio honorum Teatinae Ecclesiae. Eiusque limitum assignatio.

Etsi iubemur, dum tempus habemus, opus bonum operari; maxime tamen ad domesticos fidei; unde omnibus Ecclesiis Christi pro ea, quae nobis credita est, dispensatione sollicitudinem nostram debentes, sic debemus invigilare longinquis, ne in aliquo absimus propinquis. Itaque ad suggestionem tuam, charissime confrater et coepiscopo Acte, quem a rev. mem. domino nostro Victore ex episcopatu Marsicano ad Teatensem promotum gaudemus, et antecessoribus nostris atque nobis fideliter et iugiter deservire in S. romanae Ecclesiae cura cognoscimus, episcopatum Teatensem cum omni sua integritate et pertinentia, sicut antiquis et iustis limitibus determinatur, confirmamus, scilicet a Staffilo inter montes, et ipso monte de Ursa, et quomodo pergit in Corsa, et ponit terminum in aqua sub terra usque ad aquam Sonulam, et quomodo pergit usque in montem de Teste, et vadit per Vinae montem, et qualiter pergit usque mons Clavi, et quomodo pergit ipso fluvio de Trinio usque ad littora maris, et iuxta mare usque in Piscariam, et redit in priorem finem, quod est ipso Staffilo. Igitur statuentes apostolica auctoritate confirmamus tibi et successoribus tuis, nec non Ecclesiae tuae, civitatem Teatensem; et castellum Tribullianum; et curtem Cisternae: cur-

(1) Ex archiv. canonicorum basilicae Vatic. exscriptum edidit Ughell. Ital. Sac. tom. VI, col. 846.

temque de Patroncello: necnon castellum de Genestrale cum plebe S. Michaelis: montem quoque Filardi cum cappella Sanctae Trinitatis: plebem Sancti Martini de Turri: et partem de Aterno cum plebe Sanctorum Langutiani et Domitiani: et partem de Portu: ac castellum de Sancto Iohanne cum sua cappella: castellum quoque de plebe Sancti Hilarii cum eadem plebe: et castellum de Villa Magna cum plebe Sancti Michaelis: plebem etiam S. Mariae de Caramancio: et castellum de Luco: castellum quoque de Petra: plebemque S. Iohannis de Albateco: castellum Pulveri cum sua cappella: plebem S. Stephani in Baxano: et plebem de Buulanico: et plebem S. Martini de terra Doni Tresidii: et montem Perge cum Sancto Angelo, et fedibus moleninorum: plebemque de Iuliano: et plebem Sanctae Caeciliae: ac plebem de Piro Coartio: et plebem de Ocule: plebem quoque S. Mariae in Bari: et plebem Sanctae Mariae in Domo: et plebem de Attisa: et monasterium S. Mauri: et plebem S. Nicolai de monte Oderisii: et montem Acuto: et in Furca, et ultra Piscariam terras eidem episcopatu pertinententes. Haec omnia et multa alia praedicto episcopatu pertinentia; quae hic non sunt descripta, confirmamus, plebes scilicet, et cappellas, et castella, curtes cum omnibus suis pertinentiis et decimalibus, atque oblationibus fidelium mortuorum atque vivorum, necnon primitiis, ac omnibus dationibus episcopatu canonice auctoritate pertinentibus. Si quis autem, quod absit, de his omnibus, quae praediximus, temerario ausu, sive imperator, vel marchio, aut comes, aut aliqua persona laica, aut aliquis episcopus, sive abbas, monachus, vel presbyter infringere vel minuere aut retinere praesumpserit contra tuam Ecclesiam, vel contra tuam voluntatem et successorum tuorum; statuentes apostolica auctoritate sub divini iudicii interminatione, ut nulla unquam magna vel parva cuiuscumque dignitatis

Decretum pro eorundem quiete ac libertate.

SUMMARIUM

act ordinis persona, sicut supra praefati sumus, te vel successores tuos de praenominatis bonis Ecclesiae tuae, vel de omnibus ad eam iuste pertinentibus, inquietare vel molestare audeat, nec aliquis archiepiscopus, vel epis. in sua dioecesi quicquam pro constitutione ordinare vel agere, sine tua successorumque tuorum licentia, audeant, sed contrarietate remota ecclesiastica cum suis iustitiis perpetua-liter quieta remaneat. Qui vero haec, quae a nobis pio intuitu promulgata sunt, infringere, vel in aliquo transgredi, sicut diximus, praesumpserit, omnipotentis Dei iram incurrat, et nostro anathemate confossus pereat, sed et cum diabolo damnatus gemat; et insuper sciat se daturum centum auri libras, medietatem sacro nostro palatio, et medietatem ipsi praedicto episcopo. Qui vero pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens huiusmodi nostri privilegii constituta ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo habeat, et vitae aeternae particeps esse mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Crescentii notarii, et scrinariii sanctae romanae Ecclesiae mense maio die secunda, indictione duodecima. Locus † signi domini Papae. Dat. Romae vi non. maii anno Domini nostri Iesu Christi MLIX per manus Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, et apostolicae sedis bibliothecarii, anno primo pontificatus domini papae Nicolai II, indictione duodecima.

Dat. die 2 maii anno Domini 1059, pontif. Nicolai anno I.

VII.

Confirmatio foundationis abbatiae S. Petri in Urbe Agerensi, et privilegiorum nonnullorum ad eiusdem libertatem concessio (1).

(1) Inter acta donationum Agerensi monast. factarum ex archiv. Eccles. huius edidit Baluzius loc. saepe cit., num. CCXX in corp.

Anathema contra inob-servantes.

Exordium. — Historia erectionis huius Ecclesiae; sub protectione sedis apostolicae recipitur; et bona omnia ei confirmantur. — Eiusdem exemptio ab omni laicali et etiam ecclesiastica potestate; — Et ab omni censu. — Sedi tamen ap. per quinquennium solidos 10 solvere tenetur. — Agarensi comiti conceditur ius nominandi abbatem cum consensu clericorum Ecclesiae. — Abbati vero nullum ius alienandi bona vel quid simile faciendi. — Spirituales et corporales poenae in transgressores. — Subscriptiones episcoporum et archipresbyterorum S. R. E.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, omnibus clericis canonice viventibus et victuris in Ecclesia, quae est constructa ad honorem sancti Petri apostolorum principis in Agerensi Castro, salutem et apostolicam benedictionem in perpetuum.

Quia in commissa nobis Ecclesiarum Dei cura sollicite nobis est vigilandum, dignum et honestissimum nobis videtur ut omnibus Dei Ecclesiis subvenire, defendere, auxiliari et augere non desistamus. Quapropter ecclesiam Sancti Petri, quae est sita in praenominato Castro, in tutelam sancti Petri et proprietatem suscipientes, omnibus modis studere volumus, nostri muniminis praesidio fultam, nostrorumque successorum, semper manere quam eo quod nuperrime de potestate paganorum et gentilitatis errore divinitus liberatam per charissimum filium nostrum Arnaldum nobilissimum et religiosissimum virum, inimicorum Dei Agarenorum adversarium et debellatorem, novimus, ac oblatam Deo et sancto Petro ab eodem et ab uxore sua Arsendi pro redemptione animarum suarum, et a Guillemo filio eorum, et pro aeternae retributionis praemio suscipimus in sancti Petri proprietatem et nostram; volumus auctoritate apostolica, contulimus et praecipimus, ut inviolabili vigore habeat quicquid canonice et iuste sibi dare possumus in ecclesiasticis et mundanis rebus: ita ut nullus episcopus vel aliquis suus nuntius aut quaelibet alia persona a clericis ibidem deservientibus aliquod servi-

Exordium.

Historia erectionis huius Ecclesiae; sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; et bona omnia ei confirmantur.

Eiusdem exemptio ab omni laicali et etiam ecclesiastica potestate.

tium, aut redditum exigat, vel subiectionem aliquam de omnibus, quae nunc habet vel habitura est; ut nulli episcopo liceat praefatae Ecclesiae divinum officium prohibere, aut de clericis ibidem commorantibus quemquam excommunicare, aut sui officii persolutionem perturbare, aut aliquos causa conversionis poenitentiae ad eam venientes vel divinum officium audituros, vel ibidem remansuros, ab ea separare, aut interdicere, vel quomodo laedere, quatenus perturbatione omni remota, in nullo impediatur canonice viventes, nisi forte, quod absit, contra canonica instituta in suum episcopum aliquid faciant, unde hoc perpeti debeant. Et volumus nos, et auctoritate apostolorum principum Petri et Pauli firmiter iubemus, ut omnes ecclesias, cellas, et praedia praefatae Ecclesiae, omnium, quae modo habet et habitura est in perpetuum quiete habeat et possideat, et nulli Ecclesiae suae sine culpa clericorum contra iussa canonum divinum officium prohibeatur, aut excommunicetur. Statuentes apostolica censura decernimus, ut nulla persona magna sive parva nullum censum ab eadem Ecclesia cum omnibus sibi pertinentibus exigere praesumat, vel habeat, nisi romana Ecclesia, quae habeat, per quinquennium censum decem solidos aureos. Iste Arnaldus vir prudentissimus cum sua uxore et filio, et posteris de sua progenie, habeat dignam subiectionem, et honorem, eo quod Dei auxilio liberaverit terram illam de potestate et errore Agarenorum, et liceat eis ordinare abbatem in supradicta Ecclesia secundum suam voluntatem, quem congruum et idoneum, et servitio Dei aptum ipse cum clericis ecclesiae Sancti Petri canonice elegerint. Et abbati praedictae Ecclesiae nullo modo liceat de praediis et de castellis vendere quoquomodo, aut alienare ad damnum Ecclesiae. Si quis igitur huius nostri privilegii temere violator extiterit, et monitus canonice emendare contempserit, sciat se perpetui anathematis

Et ab omni censu. Sedi tamen Ap. per quinquennium solidos 10 solvere tenetur.

Agarensi comiti conceditur ius nominandi abbatem cum consensu clericorum Ecclesiae.

Abbati vero nullum ius alienandi bona vel quid simile faciendi. Spirituales et corporales poenae in transgressores.

vinculis innodatum, et insuper centum librarum auri poena mulctandum, medietatem sacro nostro Lateranensi palatio, et medietatem praefatae Ecclesiae. Qui vero pia devotione conservator esse studuerit, et de suo aliquid praefatae Ecclesiae dederit, vel auxilium fecerit, precibus apostolorum principum Petri et Pauli peccatorum suorum omnium ab omnipotenti Deo veniam, et aeternae beatitudinis consequatur gloriam. Scriptum per manus Octaviani scrinariii, et notarii sacri palatii in mense aprili, et indictione XIII. Datum Romae XVIII kal. maii anno ab incarnatione Iesu Christi 1060, pontificatus domni Nicolai papae secundi, anno secundo.

Ego Bruno Praenestinus episcopus.
Ego Arnaldus Aretinus episcopus.
Ego Cumbertus Taurinensium praesul.
Ego Anselmus Dei misericordia Lucensis episcopus cognovi.
Ego Dodo Dei nutu Rosellanus episcopus cognovi.
Ego Anselmus Dei gratia Castrensis.
Ego Godofredus Perusinus episc.
Ego Ioannes archipresbyter subscr. Luccanicanus archipresbyter S. Petri. Ioannes S. Petri.
Albertus archipresbyter subscripsi.
Datum Romae XVII kal. maii anno ab incarnatione Iesu Christi 1060, per manus Humberti sanctae romanae et apostolicae sedis bibliothecarii, et sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, anno secundo pontificatus domni papae Nicolai secundi, indictione XIII.
Dat. die 14 aprilis anno Domini 1060, pontif. Nicolai anno II.

VIII.

Confirmatio canonicae S. Petri in Suanensi civitate erectae, eiusque receptio sub protectione sedis apostolicae, salva tamen episcopi iurisdictione (1).

(1) Ex archiv. metropolitanae Ecclesiae Suanen. edidit Nicolaus Coletus Ital. Sac. tom. III, col. 754.

Subscriptiones episcoporum et archipresbyterorum S. R. E.

SUMMARIUM

Proemium. — Huiusmodi canonica sub protectione sedis apostolicae recipitur; salvo Suanensis episcopi iure; qui vero nullam habeat, quae hic praecipitur, infringendi facultatem. — Enumeratio honorum ad canonicam spectantium, et quae eidem confirmantur. — Decretum pro quiete honorum huiusmodi. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, Vitali sanctae Suanensis Ecclesiae praeposito ad honorem B. Petri apostolorum principis dedicatae, tibi que successuris regulariter promovendis, et in sancto proposito permansuris in perpetuum.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere, nullo digno praecedente opere ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum proprio sanguine redemptae Ecclesiae lumen administraretur indeficiens; profecto rationabile ducimus cooperante ipso, de quo loco praesumimus secundum proprias vires unicuique acceptum talentum distribuere, ne apparente ipsius maiestate, quod absit, sine acquisito lucro veluti inutilis servus videamur remeare. Quod utique per divinam misericordiam consequi posse speramus, si membris eius adhuc per fidem inter caelestia anheli-antibus praesidia, quae possumus, sereno affectu suppeditare curamus. Sic enim, sic profecto, et supernum nostrae fragilitati conciliamus auxilium, et pura intra cordis hospitium manente intentione hominum consequemur favorem honestum; cum, licet universis debitores simus gentibus fidei lumine clarentibus, matricibus tamen Ecclesiis sedulo servientibus, et divina officia eis religiose quotidie persolventibus, et apud eas canonicè viventibus, benevolentiae studio maiorem curam quam caeteris subiectioribus clericis vivendi normam ostendant, impendimus. Canonicam itaque S. Petri in Suanensi urbe, quondam a Rainerio eiusdem Suanensis Ecclesiae sanctae memoriae episcopo, pia religione aedificatam, et postea a Ioanne successore eius firmatam, interveniente

Anselmo eorum successore venerabili episcopo, qui nunc praelibatam, disponente Deo, gubernat Ecclesiam in tuitione S. Petri sub nostra nostrorumque successorum defensione cum omnibus, quae iuste habet et in futurum est habitura, salva praedicti Anselmi episcopi auctoritate et reverentia, suscipimus. Non tamen, ut sibi, quod apostolica auctoritate roboramus, liceat cassare, nec alicui suorum successorum res praefatae canonice venundare, vel aliquo pacto alienare, contrahere, vel alicui in praedicta canonica ordinato clerico aliquam violentiam iuste liceat irrogare: sed ut evidentius, quae a praenominatis eiusdem sanctae Ecclesiae episcopis praefatis canonicè concessa sunt, et nos hac nostri privilegii pagina confirmamus, intelligantur, nominatim exprimentur: plebem in Pitiliano sitam cum terris, decimis, redditibus et oblationibus suis. Curtem sitam Palmulae vestram cum omnibus pertinentis, et redditibus suis, et omnes decimas vestrarum terrarum in omnibus locis ubicumque sunt: terras, quas dedit sibi Isso pro anima sua; terras, quas obtulit sibi Galdolfus in Casanello..... Terras, quas donavit sibi Gottifredus..... nam fluvium; terras, quas tradidit..... Rainerii filius in Calonico; terras, quas exhibuit sibi Bonizo in Supano; terras quas exhibuit sibi Everardus notarius; terram, quam concesserunt sibi episcopi iuxta eandem urbem: ecclesiam Sancti Martini in Coronzano sitam cum omnibus pertinentiis suis atque redditibus: ecclesiam Sancti Georgii in Sy.... sitam cum omnibus, quae sibi pertinent: mansos tres, scilicet Corbulo clerico, presbytero Dominico, et Sigizo itidem presbytero olim custos: de plebe in urbe posita omnes prorsus decimationes, his excepto, quae quibusdam militibus dudum ab episcopis in beneficio datae sunt: dimidium omnium oblationum, et elemosynarum praelibatae plebi oblatarum et offerendarum, cum dimidia parte omnium terrarum, quas habuit Gizo pater Ioannis

scopii iure; qui vero nullam habeat, quae hic praecipitur, infringendi facultatem

Enumeratio honorum ad canonicam spectantium, et quae eidem confirmantur

Proemium

Huiusmodi canonica sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; salvo Suanensis epi-

episcopi, quas videlicet praenominatae Ecclesiae et canonicis cum una domo in urbe dedit, scilicet ecclesiam Sanctae Mariae in Lapegi sitam, et duos mansos in Ilci, et vineam et terram in plano Suanensi. Haec omnia, et quae saepe dictae canonicae a fidelibus oblata, vel amodo offerenda sunt, tibi, Vitalis dilecte fili, tuisque successoribus, clericisque in ea ordinatis et ordinandis, et in sancto proposito permansuris, concedimus, et concessa confirmamus: et nullus unquam episcopus, nullus imperator, nullus rex, nullus marchio, nullus comes, nullus vicecomes, nullus castaldus, nulla magna parvaque persona, ea inde audeat auferre, vel retollere, aut vos inquietare aut molestias inferre, sed quiete permittamini vivere, et Deo servire. Si quis autem temerario ausu hanc apostolicam sanctionem infringere tentaverit, nisi admonitus resipuerit, et emendaverit, gladio anathematis percutiatur, ut in praesenti carne pereat, et Deus, dum iudicare venerit, spiritu oris sui eum interficiat. Qui vero pius conservator extiterit, sancti Petri nostramque benedictionem, et a Domino Iesu Christo promereatur aeternam remunerationem.

Datum per manus Humberti episcopi Ecclesiae sanctae Sylvae Candidae v kalend. maias anno ab incarnatione Domini millesimo Lxi, anno III pontificatus Nicolai papae II, indictione XIII.

Dat. die 27 aprilis anno Domini 1061, pontif. Nicolai anno III.

IX.

Confirmatio privilegiorum Ecclesiae Westmonasteriensis, quam in honorem S. Petri apostoli Edwardus rex Anglorum erexit (1).

SUMMARIUM

Regem suscipit in societatem apostolicam. — Laudat Anglorum regum pietatem in

(1) Edidit Aoroldus abbas Rievallis in vita S. Edwardi regis: inter Hist. Anglic. Script. x, ed. Seldeno, pag. 587.

sanctum Petrum. — Concedit privilegia. — Westmonasterium sit regiae consecrationis locus etc. — Electio abbatis penes monachos, qui tamen sit de congregatione. — Immunitas ab episcopali iure. — Confirmatio donationum omnium. — Damnatio inobservantium. — Reges Angliae Ecclesiarum regni advocati.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, gloriosissimo ac piissimo, omnique honore dignissimo, spiritali quoque filio nostro, Edwardo Anglorum regi, venerationem omnimodam, salutem mellifluam, et benedictionem apostolicam.

Omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus ornavit et decoravit erga beatum Petrum apostolorum principem, et nobiscum habere dilectionem, et in omnibus apostolicis consentire censuris. Literas igitur vestrae nobilitati transmittimus, et per eas societatem sanctorum apostolorum, et nostram vobis damus, orantes misericordiam illius, qui est Dominus omnium, et rex super omnia solus, ut ipse vos participem faciat ex omnibus, si qua sunt coram Deo, bonis operibus nostris: et fratres nos, ac socios in sua dilectione constituat in omni tempore amplius, ac non minorem partem nostri obsequii vobis reconsignet in suo regno, quam nobismetipsis provenire optamus. Erimus etiam deinceps pro vobis sine dubio orantes assidue, ut ipse Deus vobis subiiciat hostes et inimicos, qui contra vos voluerint insurgere: et confirmet vos in paterno solio et propria haereditate. At beatus Petrus sit vobis custos et adiutor semper in omni tribulatione. Claret enim, Anglorum reges pro reverentia et devotione, quam exhibuerunt beato Petro, gloria et honore floruisse, ac ipsius patrocinio famosos triumphos obtinuisse: cuius beati apostoli meritis vestro desiderio et voluntati omnipotens Deus praestet effectum, et confirmet vobis paterni regni imperium, et tribuat pacis incrementum, et post praesentis vitae decursum perducatur ad aeternum permanentis gloriae imperium. Renovamus ergo, et confirmamus, ac augemus vobis privilegia

Regem suscipit in societatem apostolicam.

Laudat Anglorum regum pietatem in sanctum Petrum.

Concedit privilegia.

vestra, scilicet, ut absoluti sitis ab illo voto, quod timebatis, et ab omnibus aliis peccatis et iniquitatibus vestris, auctoritate illius, qui me licet indignum suae sanctae praesae voluit Ecclesiae. Praeterea illi loco, quem sub nomine sanctae poenitentiae constituendum et meliorandum suscepistis, quoniam, ut fertur, primo antiquitus consecrationem a beato Petro accepit, cuius, licet indigni, vicarii sumus, et quia regia antiquitus sedes est, ex auctoritate Dei, et sanctorum apostolorum, atque huius romanae sedis et nostra concedimus, permittimus et solidissime confirmamus, ut amplius in perpetuum regiae constitutionis et consecrationis locus sit, atque repositorium regalium insignium, et habitatio perpetua monachorum, qui nulli omnino personae nisi regiae subdantur, habeantque potestatem, secundum regulam sancti Benedicti, per successiones eligere ex se idoneos abbates; neque introducat per violentiam extranea persona, nisi quam concurs congregatio esse praeelegerit. Absolvimus etiam eum locum ab omni servitio et dominatione episcopali, ut nullus episcopus illuc introeat ordinaturus, aut praecepturus aliquid, nisi ex petitione et consensu abbatis et monachorum. Et habeat idem locus liberum procintum, id est ambitum et coemeterium mortuorum circa se, absque episcopali vel cuiuslibet respectu vel exactione, et omnia, quae ad libertatem et exaltationem illius loci, ad honorem Dei pertinentia per nostram auctoritatem accedere possunt, hilari atque promptissima voluntate concedimus. Possessiones autem, quas antiqui reges, seu quicumque alii homines, vos quoque, et vestri barones, ad eundem locum contulistis et cartas, quae ex eis factae sunt, divina et nostra auctoritate roboramus, et ratas ac stabiles esse decernimus: et infractores earum, vel invasores, vel diminutores, aut dispersores, venditores etiam, aeternae maledictione cum Iuda proditore damnamus, ut in beata parte non habeant resurrectione;

sed a beato Petro apostolo se iudicandos sciant, quando sedebit cum suis coapostolis iudicans duodecim tribus Israel. Vobis vero et posteris vestris regibus committimus advocacionem et tuitionem eiusdem loci, et omnium totius Angliae Ecclesiarum, ut vice nostra cum consilio episcoporum et abbatum constituatis ubique quae iusta sunt, scientes pro hoc vos recepturos mercedem ab eo, cuius regnum et imperium non desinet, nec minuetur in saeculum. Valete (1).

X.

Canones a Nicolao papa II promulgati in concilio Romano (2) centum et tredecim Patrum, in quo Berengarius haeresi sua tertium abiurata, fidem catholicam tertio professus est, et de electione romani pontificis constitutio edita fuit (3).

SUMMARIUM

Exordium. — De pontificis electione per cardinales episcopos. — De non expilandis domibus episcoporum defunctorum. — De presbyteris, vel clericis in concubinato viventibus. — Clerici castitatem servantem omnia communia habeant in Ecclesiis. — De decimis Ecclesiae reddendis. — Ecclesiae ex laicis nullo modo per clericos obtinendae. — Contra ambitum monachorum. — Duae Ecclesiae simul non tenendae. — De non promovendo per simoniam. — Clerici a laicis non iudicandi. — De consanguinea non ducenda in uxorem. — De laicis concubinam et uxorem habentibus. — Laici repente ad gradum ecclesiasticum non promovendi.

(1) Haec acta fuisse anno 1060 testatur Baronius in Annalibus, ubi suprapositum refert privilegium. (2) Concilium hoc mense aprili, tertiaque hebdomada post Pascha anni 1059 habitum fuisse, nemini dubium. Illud in editione Veneta Conciliorum legitur quidem; nos vero apponendum haec credidimus, cum hi canones toto orbe sint celeberrimi, atque ille potissimum, quo romani pontificis electio solis S. R. E. cardinalibus tribuitur. Temporis vero chronologiam pervertere non dubitavimus, ut eos canones sua potius nobilitate ac fama, quam huiusce operis exigentia a nobis positos intelligatur. (3) Ex Concil. tom. XII.

Reges Angliae
Ecclesiarum
regni advocati.

West monasterium sit regiae consecrationis locus etc.

Electio abbatum penes monachos, qui tamen sit de congregatione.

Immunitas ab episcopali inter.

Confirmatio donationum omnium.

Damnatio inobsequentium.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, omnibus episcopis catholicis, cunctoque clero et populo charissimum et apostolicam benedictionem.

Vigilantia universalis regiminis assiduam sollicitudinem omnibus debentes, saluti quoque vestrae providentes, quae in romana synodo nuper celebrata, coram centum tredecim episcopis, nobis licet immeritis praesidentibus, sunt canonice constituta, vobis notificare curamus; quia ad salutem vestram executores eorum vos esse optamus, et apostolica auctoritate iubendo, mandamus:

I.

Primo namque, inspectore Deo, est statutum, ut electio romani pontificis in potestate cardinalium episcoporum sit: ita ut si quis apostolicae sedi sine praemissa concordia et canonica electione eorum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum, clericorum, et laicorum consensu, inthronizatur, is non papa vel apostolicus, sed apostaticus habeatur.

II.

Ut moriente romano pontifice, vel cuiuscumque civitatis, nullus praesumat facultates eorum invadere, sed successoribus eorum reserventur integrae.

III.

Ut nullus missam audiat presbyteri, quem scit concubinam iudubitanter habere, aut subiunctam mulierem. Unde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: quicumque sacerdotum, diaconorum, subdiaconorum, post constitutum beatae memoriae praedecessoris nostri sanctissimi papae Leonis de castitate clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli praecipimus, et omnino contradicimus, ut missam non cantet, neque evangelium vel epistolam ad missam legat, neque in presbyterio ad divina officia cum iis, qui praefatae constitutioni

De Pontificis electione per cardinales episcopos.

De non expilandis domibus episcoporum defunctorum.

De presbyteris, vel clericis in concubinato viventibus.

obedientes fuerint, maneat, neque partem ab Ecclesia suscipiat, quousque a nobis sententia super huiusmodi, Deo concedente, procedat.

IV.

Et praecipientes statuimus, ut ii praedictorum ordinum, qui eidem praedecessori nostro obedientes castitatem servaverunt, iuxta Ecclesias, quibus ordinati sunt, sicut oportet religiosos clericos, simul manducant et dormiant: et quidquid eis ab Ecclesiis venit, communiter habeant. Et rogantes monemus, ut ad apostolicam, communem scilicet vitam summo opere pervenire studeant.

V.

Deinde, ut decimae et primitiae seu oblationes vivorum et mortuorum, Ecclesiis Dei fideliter reddantur a laicis; et ut in dispositione episcoporum sint. Quas qui retinuerint, a sanctae Ecclesiae communione separentur.

VI.

Ut per laicos nullo modo quilibet clericus aut presbyter obtineat Ecclesiam, nec gratis, nec precio.

VII.

Ut nullus habitum monachi suscipiat, spem aut promissionem habens, ut abbas fiat.

VIII.

Nec aliquis presbyter duas Ecclesias simul obtineat.

IX.

Ut per simoniacam haeresim nemo ordinetur vel promoveatur ad quodlibet ecclesiasticum officium.

X.

Ut cuiuslibet ordinis clericos laici non iudicent.

XI.

Ut de consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque ad generationem septi-

Clerici castitatem servantes omnia communia habeant in Ecclesiis.

De decimis Ecclesiae reddendis.

Ecclesiae ex laicis nullo modo per clericos obtineantur.

Contra ambitum monachorum.

Duae Ecclesiae simul non tenendae.

De non promovendo per simoniam.

Clerici a laicis non iudicandi.

De consanguinitate non ducenda in uxorem.

mam, vel quousque parentela cognosci poterit.

XII.

Ut laicus, uxorem simul et concubinam habens, non communicet Ecclesiae.

XIII.

Ut nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoveatur; nisi post mutatum habitum saecularem diuturna conversatione inter clericos fuerit comprobatus.

Vos ergo haec et alia sanctorum Patrum statuta fideliter et christiana reverentia observate, si vultis de sanctae romanae Ecclesiae et apostolicae sedis pace et communione atque benedictione gaudere.

DECRETUM

contra simoniacos.

SUMMARIUM

Contra simoniacos iuxta canonum statuta omnino procedendum. — Gratis a simoniacis ordinati in suo gradu permaneant. — Quod tamen in posterum in exemplum adduci nequeat. — De caetero et simoniacus ordinans, et scienter ab eo ordinatus, privationis poenam incurrant. — De papa simoniace, vel militari tumultu electo.

Dominus papa Nicolaus synodo in basilica Constantiniana praesidens, dixit: Erga simoniacos nullam misericordiam in dignitate servanda habendam esse decernimus; sed iuxta canonum sanctiones et decreta sanctorum Patrum, eos omnino damnamus, ac deponendos esse apostolica auctoritate sancimus. De iis autem, qui non per pecuniam, sed gratis sunt a simoniacis ordinati, quia quaestio a longo tempore est diutius ventilata, omnem nodum dubietatis absolvimus, ita ut super hoc capitulo neminem deinceps ambigere

permittamus. Quia igitur usque adhuc haec venenata perniciēs hactenus inolevit, ut vix quaelibet Ecclesia valeat reperiri, quae hoc morbo non sit aliqua ex parte corrupta; eos, qui usque modo gratis sunt a simoniacis consecrati, non tam censura iustitiae, quam intuitu misericordiae in acceptis ordinibus manere permittimus; nisi forte alia culpa ex vita eorum contra canones eis existat.

Tanta quippe talium multitudo est, ut dum rigorem canonici vigoris super eos servare non possimus, necesse sit, ut dispensatorie ad piaē condensationis studium nostros animos ad praesens inclinemus. Ita tamen auctoritate sanctorum apostolorum Petri et Pauli omnimodis interdiciamus, ne aliquando aliquis successorum nostrorum ex hac nostra permissione regulam sibi vel alicui assumat, vel praefigat, quia hoc non auctoritas antiquorum Patrum iubendo aut concedendo promulgavit, sed temporis nimia necessitas permittendum a nobis extorsit. De caetero autem si quis hinc in posterum ab eo, quem simoniacum esse non dubitat, se consecrari permiserit; et consecrator, et consecratus non disparem damnationis sententiam subeat; sed uterque depositus poenitentiam agat, et privatus a propria dignitate persistat.

Nihilominus auctoritate apostolica decernimus, quod in aliis conventibus nostris decrevimus: ut si quis pecunia, vel gratia humana, vel populari seu militari tumultu, sine concordia et canonica electione ac benedictione cardinalium episcoporum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum, fuerit apostolicae sedi inthronizatus, non papa vel apostolicus, sed apostaticus habeatur; liceatque cardinalibus episcopis, cum religiosis et Deum timentibus clericis, invasorem, etiam cum anathemate, et humano au-

De laicis concubinam et uxorem habentibus.

Laici repente ad gradum ecclesiasticum non promovendi.

Contra simoniacos iuxta canonum statuta omnino procedendum.

Gratis a simoniacis ordinati in suo gradu permaneant.

Quod tamen in posterum in exemplum adduci nequeat.

De caetero et simoniacus ordinans, et scienter ab eo ordinatus, privationis poenam incurrant.

De Papa simoniace, vel militari tumultu electo.

xilio et studio, a sede apostolica repellere, et quem dignum iudicaverint, praepone. Quod si hoc intra urbem perficere nequiverint, nostra auctoritate apostolica extra urbem congregati in loco, qui eis placuerit, eligant, quem digno-

rem et utiliore apostolicae sedi perspexerint, concessa ei auctoritate regendi et disponendi res ad utilitatem sanctae romanae Ecclesiae, secundum quod ei melius videbitur iuxta qualitatem temporis, quasi iam omnino inthronizatus sit.

Indiculus, seu GELASII I Decretum de libris in Ecclesia catholica legendis vel recipiendis iuxta triplex exemplar: de quo in praefatione ad hunc primum tomum.

Table with 3 columns: Genuinum Gelasii I decretum antehac ineditum, Vulgatum Gelasii decretum, Idem Gelasii Decretum. It lists various biblical books and their editions, such as Genesis, Exodus, Leviticus, etc.

Hiezechielis lib. I.
Danielis lib. I.
Osee lib. I.
Amos lib. I.
Michæe lib. I.
Ioel lib. I.
Abdiae lib. I.
Ionae lib. I.
Nahum lib. I.
Habacuc lib. I.
Sophoniae lib. I.
Aggaei lib. I.
Zachariae lib. I.
Malachiae lib. I.

Item ordo Historiarum.

Iob lib. I.
Tobiae lib. I.
Esdrae lib. II.
Esther lib. I.
Iudith lib. I.
Machabaeorum libri II.

Gelasii decretum ex cod. Florentino

Item ordo Scripturarum novi (1)
et veteris Testamenti, quem sancta
et catholica romana suscipit (2)
et veneratur Ecclesia, idest:

Evangeliorum libri IIII.
Secundum Matthaeum lib. I.
Secundum Marcum lib. I.
Secundum Lucam lib. I.
Secundum Iohannem lib. I.
Item Actuum Apostolorum lib. I.
Epistolae Pauli Apostoli n. XIV.
Ad Romanos Epistola I.
Ad Corinthios Epistolae II.
Ad Ephesios Epistola I.
Ad Thessalonicenses Epistolae II.
Ad Galatas Epistola I.
Ad Philippenses Epistola I.
(3)
Ad Timotheum Epistolae II.
Ad Titum Epistola I.
Ad Philemonem Epistola I.
Ad Hebraeos Epistola I.
Item Apocalypsis Iohannis lib. I.
Item Canonicae Epistolae n. VII.
Petri Apostoli Epistolae II.
Iacobi Apostoli Epistola I.
Iohannis Apostoli Epistola I.
Alterius Iohannis presbyteri Epistolae II.
Iudae (4) Zelotis Apostoli Epistola I.

(1) Lege aeterni.

(2) Cod. suscepit.

(3) Antiquarius oscitanter omittit: Ad Colossenses Epistola I.

(4) Cod. Zelotes, E pro I

Ezechielis liber I.
Danielis liber I.
Osee liber I.
Amos liber I.
Michæe liber I.
Iohel liber I.
Abdiae liber I.
Ionae liber I.
Naum Hber I.
Abacuc liber I.
Sophoniae liber I.
Aggaei liber I.
Zachariae lib. I.
Malachiae liber I.

Item ordo Historiarum.

Iob liber I.
Tobiae liber I.
Esdrae liber II.
Esther liber I.
Iudith liber I.
Machabaeorum lib. II.

Gelasii decretum ex cod. Furensi

Item ordo Scripturarum novi et
aeterni Testamenti.

Euangeliorum libri IV.
Secundum Matthaeum liber I.
Secundum Marcum liber I.
Secundum Lucam liber I.
Secundum Iohannem liber I.
Item Actuum Apostolorum lib. I.
Epistolae Pauli apostoli n. XIV.
Ad Romanos Epistola I.
Ad Corinthios Epistolae II.
Ad Ephesios Epistola I.
Ad Thessalonicenses Epistolae II.
Ad Galathas Epistola I.
Ad Philippenses Epistola I.
Ad Colossenses Epistola I.
Ad Timotheum Epistolae II.
Ad Titum Epistola I.
Ad Philemonem Epistola I.
Ad Hebraeos Epistola I.
Item Apocalypsis Iohannis lib. I.
Item canonicae Epistolae numero
septem.
Petri apostoli Epistolae II.
Iacobi apostoli Epistola I.
Iohannis apostoli Epistolae III.
Iudae Zelotis Apostoli Epistola
una.

Gelasii decretum ex cod. Vaticano

Gelasii decretum ex cod. Florentino
Explicit canon Novi Testamenti.
Item dictum est.

II.

Post has omnes propheticas et
evangelicas, atque apostolicas, quas
superius depromsimus Scripturas,
quibus Ecclesia catholica per gra-
tiam Dei fundata est, etiam illud in-
timandum putavimus, quod quam-
vis universae per orbem catho-
licae diffusae Ecclesiae unus tha-
lamus Christi sit; sancta tamen
Romana Ecclesia nullis synodici-
constitutis caeteris Ecclesiis prae-
lata est; sed evangelica voce Do-
mini et Salvatoris nostri prima-
tum obtinuit: Tu es Petrus, in-
quiens, et super hanc petram
aedificabo Ecclesiam meam; et
portae inferi non praevalebunt
adversus eam. Et tibi dabo claves
regni coelorum; et quaecumque
ligaveris super terram, erunt li-
gata et in Coelo; et quaecumque
solveris super terram, erunt so-
luta et in Coelo.

Addita (1) est etiam societas
beatissimi Pauli apostoli, vasis
electionis, qui non diverso, sicut
haeretici garrunt, sed uno tem-
pore, uno eodemque die gloriosa
mortem cum Petro in urbe Roma,
sub Caesare Nerone agonizans co-
ronatus est. Et pariter supra-
dictam sanctam Romanam Eccle-
siam Christo Domino consecra-
runt; aliisque omnibus urbibus
in universo mundo sua praesentia,
atque venerando triumpho per-
tulerunt.

Est ergo prima Petri apostoli
Sedes Romana Ecclesia; non ha-
bens maculam, neque rugam, nec
aliquid eiusmodi.

Secunda autem Sedes apud Ale-
xandriam Beati Petri nomine a
Marco eius discipulo atque Evan-
gelista consecrata est. Ipseque in
Egypto directus a Petro Apostolo,
verbum veritatis praedicavit, et
gloriosum consummavit marty-
rium.

Tertia vero Sedes (4) Antiochia
beatissimi Petri Apostoli habetur
honorabilis, eo quod illic, prius-
quam Romae venisset, habitavit,
et illic primum nomen Christiano-
rum novellae gentis exortum est.

(1) Cod. mendose, abdita.

(2) Cod. haeresei.

(3) Cod. mendose, Sedis.

(4) Cod. Sedis.

Gelasii decretum ex cod. Furensi

II.

Post has omnes propheticas et
evangelicas, atque apostolicas,
quas superius depromsimus Scri-
pturas, quibus Ecclesia catholica
per gratiam Dei fundata est, etiam
illud intimandum putavimus, quod
quamvis universae per orbem dif-
fusae catholicae Ecclesiae unus
thalamus Christi sit, sancta ta-
men Romana Ecclesia nullis syno-
diciis constitutis caeteris Ecclesiis
praelata est, sed evangelica voce
Domini et Salvatoris nostri prima-
tum obtinuit: Tu es Petrus,
inquiens, et super hanc petram
aedificabo Ecclesiam meam; et por-
tae inferi non praevalebunt ad-
versus eam. Et tibi dabo claves
regni coelorum; et quaecumque
ligaveris super terram, erunt li-
gata et in Coelo; et quaecumque
solveris super terram, erunt so-
luta et in Coelo.

Addita est etiam societas bea-
tissimi Pauli apostoli, vasis ele-
ctionis; qui non diverso, sicut
heresi garrunt, sed uno tempore,
uno eodemque die gloriosam mor-
tem cum Petro in urbe Roma
sub Caesare Nerone agonizans co-
ronatus est. Et pariter supra-
dictam sanctam Romanam Eccle-
siam Christo Domino consecra-
runt, aliisque omnibus urbibus
in universo mundo, sua praesentia
atque venerando triumpho prae-
tulerunt.

Est ergo prima Petri apostoli
Sedes Romana Ecclesia; non ha-
bens maculam, neque rugam, nec
aliquid huiusmodi.

Secunda autem Sedes apud Ale-
xandriam Beati Petri nomine a
Marco eius discipulo atque Evan-
gelista consecrata est. Ipseque in
Egypto, directus a Petro Apostolo
verbum veritatis praedicavit, et
gloriosum consummavit marty-
rium.

Tertia vero Sedes apud Antio-
chiam item beatissimi Petri Apo-
stoli habetur honorabilis, eo quod
illic priusquam Romam venisset,
habitavit; et illic primum nomen
Christianorum novellae gentis ex-
ortum est.

Gelasii decretum ex cod. Vaticano

I.

Post propheticas et evangelicas,
atque apostolicas Scripturas, qui-
bus Ecclesia catholica per gratiam
Dei fundata est, etiam illud inti-
mandum putavimus, quod quam-
vis universae per orbem catholicae
defusae Ecclesiae unus thalamus
Christi sit, sancta tamen romana
Ecclesia nulla synodiciis constitutis
caeteris Ecclesiis praelata est, sed
evangelica voce Domini et Salva-
toris nostri primatum obtinuit. Tu
es Petrus, inquiens, et super hanc
petram aedificabo Ecclesiam meam,
et portae inferi non praevalebunt
adversus eam, et tibi dabo claves
regni coelorum, et quaecumque li-
gaveris super terram erunt ligata
et in Coelo, et quaecumque sol-
veris super terram erunt soluta
et in Coelo.

Cui data est etiam societas bea-
tissimi Pauli apostoli, vas ele-
ctionis, qui non diverso, sicut
heresi garrunt, sed uno tempore,
uno eodemque die gloriosam mor-
tem cum Petro in urbe Roma
sub Caesare Nerone agonizans co-
ronatus est, et pariter supra-
dictam sanctam Romanam Eccle-
siam Christo Domino consecra-
runt, aliisque omnibus in universo
mundo sua praesentia atq. vene-
rando triumpho ptulerunt.

Est ergo prima Petri apostoli
Sedis Romana Ecclesia, non ha-
bens maculam, nec rugam, nec
aliquid eiusmodi.

Secunda autem Sedis apud Ale-
xandriam Beati Petri nomen, a
Marco eius discipulo evangelista
consecrata est. Ipseque a Petro
Apostolo in Egypto directus, ver-
bum veritatis praedicavit, et glo-
riosum consummavit martyrium.

Tertia vero Sedis apud Antio-
chiam item beatissimi Petri Apo-
stoli habetur honorabilis, eo quod
illic priusquam Romam venisset,
habitavit; et illic primum nomen
Christianorum novellae gentis ex-
ortus est.

Gelasio decretum ex cod. Florentino

III.

Et quamvis aliud fundamentum nullus possit ponere, praeter id, quod positum est, Christus Iesus; tamen ad aedificationem sancta idem (1) Romana Ecclesia, post illas veteris vel novi Testamenti, quas regulariter superius enumeravimus, etiam alias suscipi non prohibet scripturas.

Sanctam Synodum Nicaenam secundum cccx et viii Patres, mediante Maximo Constantino Augusto.

Sanctam Synodum Ephesiam, in qua Nestorius damnatus est, consensu beatissimi Caecilii Papae, mediante Cyrillo Alexandriae Sedis Antistite, et Arcadio Episcopo ab Italia destinato (2).

Sanctam Synodum Calcedonensem, mediante Marciano Augusto, et Anatholio Constantinopolitano Episcopo, in qua Nestoriana, et Euthichiana haereses (3), simul cum Dioscoro eiusque complicibus, damnatae sunt.

IV.

Item opuscula beati Caecilii (4) Cypriani martyris, et Chartaginiensis episcopi.

Item opuscula B. Gregorii Nazianzeni episcopi.

(1) *Lege item.*(2) *Cod. ab Itali destinatum, mendose.*(3) *Cod. haeresis.*(4) *Cod. Ccclii.*

Gelasio decretum ex cod. Furensi

III.

Et quamvis aliud fundamentum nullus potuit ponere praeter id, quod positum est, quod est Christus Iesus; tamen ad aedificationem nostram eadem Romana Ecclesia, post illas veteris vel novi Testamenti, quas regulariter superius enumeravimus, etiam has suscipi non prohibet scripturas.

Id est sanctam Synodum Nicaenam secundum trecentos decem et octo Patres, mediante Maximo Constantino Augusto; in qua Arius haereticus condemnatus est.

Sanctam Synodum Constantinopolitanam, mediante Theodosio seniore Augusto; in qua Macedonius haereticus debitam damnationem excepit.

Sanctam synodum Ephesinam, in qua Nestorius damnatus est, consensu beatissimi Caecilii Papae, mediante Cyrillo Alexandriae Sedis Antistite, et Arcadio episcopo ab Italia destinato.

Sanctam Synodum Calchedonensem, mediante Marciano Augusto, et Anatolio Constantinopolitano episcopo, in qua Nestoriana, et Eutyichiana haeresis, simul cum Dioscoro eiusque complicibus damnatae sunt. Sed et si qua sunt concilia a sanctis Patribus hactenus instituta, post istorum quatuor auctoritatem et custodienda et recipienda decrevimus.

IV.

Iam nunc subiiciendum de opusculis sanctorum Patrum, quae in Ecclesia catholica recipiuntur.

Opuscula beati Caecilii Cypriani martyris, Carthaginensis episcopi, in omnibus recipienda.

Item opuscula beati Gregorii Nazianzeni episcopi.

Item opuscula beati Basili Capadociae episcopi.

Gelasio decretum ex cod. Vaticano

II.

Et quamvis aliud fundamentum nullus possit ponere praeter id, quod positum est, quod est Christus Iesus; tamen aedificationem sanctam idem Romanam Ecclesiam (1) post illas veteris vel novi Testamenti, quas regulariter suscipimus, etiam suscipi non prohibet scripturas. Idem sanctam Synodum Nicaenam ccc. rum x et viii Patrum, mediante Maximo Constantino Augusto.

Sanctam Synodum Efisinam (2), in qua Nestorius damnatus est, consensu Caecilii Papae, mediante Cyrillo Alexandriae Sedis Antistite, et Arcadio ab Italia destinato.

Sanctam Synodum Calcedonensem, mediante Marciano Augusto et Anatolio Constantinopolitano Epo, in qua Nestoriana, et Eutyichiana (3) haereses simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatae sunt.

III.

Incipiunt opuscula recipienda (4).

Item opuscula beati Ciccilii Cypriani martyris, et Cartaginensis epi.

Opuscula beati Gregorii Nazianzenis epi.

Item opuscula beati Basili Capadociae epi.

(1) Haec animadversione digna sunt pro tuendo canone Scripturarum in Cod. Vaticano, vel oscitanter omisso, vel a puniendae manu iam dudum, ut videtur, ex limbo pagellarum abscisso.

(2) Secundis curis, *Ephesinam*.(3) *Eutyichiana*, additum secundis curis, forte ab eodem antiquario.(4) Verba: *Incipiunt opuscula recipienda*, addita sunt secundis curis ad calcem paginae; et, ut videtur, a recentiori scriba.

Gelasio decretum ex Cod. Florentino

Item opuscula B. Athanasii Alexandrini episcopi.

Item opuscula B. Iohannis Constantinopolitani episcopi.

Item opuscula B. Theophili Alexandrini episcopi.

Item opuscula B. Cylli (1) Alexandrini episcopi.

Item opuscula B. Hilarii Pictaviensis episcopi.

Item opuscula B. Ambrosii Mediolanensis episcopi.

Item opuscula B. Augustini Ypponeregi (2) Regionensis episcopi.

Item opuscula B. Hieronymi presbyteri.

Item opuscula B. Prosperi viri religiosissimi.

Item epistolam B. Papae Leonis, ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum destinata: de cuius textu quispiam si usque ad unum iota disputaverit, et non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.

Item opuscula atque tractatus omnium Patrum Orthodoxorum; qui in nullo a Sanctae Romanae Ecclesiae consortio deviarunt, nec ab eius fide vel praedicatione seiuncti sunt; sed ipsius communicationi, per gratiam Dei, usque in ultimum diem vitae suae fuerunt participes legendos decernimus (3).

Item Decretales epistolas, quas Beatissimi Papae diversis temporibus ab urbe Romana pro diversorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendas esse.

Item gesta sanctorum Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, et mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ista Catholicorum dubitet, et maiora eos in agonibus fuisse perpessos? nec suis viribus, sed Dei gratia et adiutorio universa tollerasse? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia et eorum, qui conscribere, nomina penitus ignorantur, et ab infidelibus et idiotis superflua, aut minus apta (4), quam rei ordo fuerit, esse putantur; sicut

(1) *Lege Cyrilli.*(2) *Lege Hipponeregiensis.*(3) *Cod. legendo decerneret.*(4) *Lege, si placet, apta.*

Gelasio decretum ex Cod. Furensi

Item opuscula beati Athanasii Alexandrini episcopi.

Item opuscula beati Iohannis Constantinopolitani episcopi.

Item opuscula beati Theophili Alexandrini episcopi.

Item opuscula beati Cyrilli Alexandrini episcopi.

Item opuscula beati Hilarii Pictaviensis episcopi.

Item opuscula beati Ambrosii Mediolanensis episcopi.

Item opuscula beati Augustini Hipponeregiensis episcopi.

Item opuscula beati Hieronymi presbyteri.

Item opuscula beati Prosperi viri religiosissimi.

Item epistolam beati Papae Leonis ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum destinata: de cuius textu quispiam si usque ad unum iota disputaverit, et non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.

Item opuscula atque tractatus omnium Patrum orthodoxorum, qui in nullo a sanctae Romanae Ecclesiae consortio deviarunt, nec ab eius fide vel praedicatione seiuncti sunt; sed ipsius communicatione per gratiam Dei usque in ultimum diem vitae suae fuerunt participes legendos decernimus.

Item decretales epistolas, quas beatissimi Papae diversis temporibus ab urbe Roma pro diversorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendas.

Item gesta sanctorum Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, et mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ista Catholicorum dubitet, et maiora eos in agonibus fuisse perpessos? nec suis viribus, sed Dei gratia et adiutorio universa tollerasse? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem, singulari cautela in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia et eorum, qui conscribere, nomina penitus ignorantur; et ab infidelibus et idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit,

Gelasio decretum ex Cod. Vaticano

Item opuscula beati Athanasii Alexandriae epi.

Item op. beati Iohannis Constantinopolitanae epi.

Item op. beati Theophili Alexandriae epi.

Item op. bi Helarii Pictavinsis (1) epi.

Item op. bi Ambrosii Mediolanensis (2) epi.

Item op. bi Augustini Ypponeregiensis epi.

Item op. bi Hieronimi prbi.

Item op. Prosperi viri religiosissimi.

Item epistola bi Leonis Papae ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum destinata, cuius textum quispiam si usque ad unum iota disputaverit, et non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.

Item op. tractatus omnium Patrum Orthodoxorum, qui in nullo a sanctae Romanae Ecclesiae consortio deviarunt, nec ab eius fide vel praedicatione seiuncti sunt; sed ipsius communicatione per gratiam Dei usque in ultimum diem vitae suae fuerunt participes legendos decernimus.

Item decretales epistolas, quas beatissimi Papae diversis temporibus ab urbe (3) Roma pro diversorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendas.

Item gesta sanctorum Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, et mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ista Catholicorum dubitet, et maiora eos in agonibus fuisse perpessos, nec suis viribus, sed Dei gratia, et adiutorio? Singulari cautela in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia et eorum, qui conscribere, nomina penitus ignorantur; et ab infidelibus et idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, esse putantur. Sicut cuiusdam Cirici et Iulitae (4), sicut Giorgi, aliorum-

(1) *Sec. cur. Pictavensis.*(2) *Sec. cur. Mediolanensis.*(3) *Ante Roma*, deletum habetur verbum in codice, quod legi nequit, exceptis ultimis elementis, *to*.(4) *Pr. curis Iulitae.*

Gelasio decretum ex cod. Florentino

cuiusdam Cyrici et Iulittae; sicut Georgii, aliorumque eiusmodi passionum, quae ab haereticis perhibentur compositae. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana Ecclesia non leguntur. Nos tamen cum praedicta Ecclesia omnes Martyres, et eorum gloriosos agones, qui Deo magis quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramus.

Item vitas Patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis et omnium Haemitarum, quas tamen vir beatissimus Hieronymus, cum honore suscipimus.

Item Actus Beati Silvestri Apostolicae Sedis Praesulis, licet eius qui conscripserit nomen ignoretur, a multis tamen in urbe Roma Catholicis legi cognovimus, et pro antiquo usu multae hoc imitantur Ecclesiae.

Item scriptura (1) de inventionione Crucis, et aliam scripturam de inventionione capitis beati Iohannis Baptistae nobelle (2) quidem relationes sunt, et nonnulli ea Catholici legunt; sed cum haec ad Catholicorum manus advenerint, Beati Apostoli Pauli praecedat sententia: *omnia probate: quod bonum est, tenete.*

Item Rufinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros; nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam venerabilis Hieronymus eum in aliquibus de arbitrii libertate notavit, illa sentimus, quae praedictum beatum Hieronymum sentire cognoscimus. Et non solum de Rufino, sed etiam de universis, quos vir saepius memoratus, zelo Dei, et fidei religione reprehendit.

Item Origenis opuscula nonnulla, quae vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus. Reliqua autem, cum auctore suo dicimus rennuenda.

(1) *Lege scripturam.*
(2) *Lege novellae.*

Gelasio decretum ex cod. Furensi

esse putantur. Sicut Quirici cuiusdam, et Iulittae; sicut Georgii, aliorumque eiusmodi passionum, quae ab haereticis perhibentur compositae. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana Ecclesia non leguntur. Nos tamen cum praedicta Romana Ecclesia, omnes Martyres, et eorum gloriosos agones, qui Deo magis quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramus.

Item vitas Patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis, et omnium Eremitarum, quas tamen vir beatissimus Hieronymus descripsit, cum omni honore suscipimus.

Item Actus beatissimi Silvestri Apostolicae Sedis Praesulis, licet eius qui conscripserit nomen ignoretur: a multis tamen in urbe Roma Catholicis legi cognovimus; et pro antiquo usu multae hoc imitantur Ecclesiae.

Item scriptura de inventionione dominicae Crucis, et alia scriptura de inventionione capitis beati Iohannis Baptistae, novellae quidem relationes sunt, et nonnulli eas Catholici legunt. Sed cum haec ad Catholicorum manus pervenerint, beati apostoli Pauli praecedat sententia: *Omnia probate, et quod bonum est retinete.*

Item Rufinus vir religiosissimus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros: nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam venerabilis Hieronymus eum in aliquibus de arbitrii libertate notavit; illa sentimus, quae praedictum beatum Hieronymum sentire cognoscimus: et non solum de Rufino, sed etiam de universis, quos vir saepius memoratus, zelo Dei et fidei religione reprehendit.

Item Origenis nonnulla opuscula, quae vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus: reliqua autem cum auctore suo dicimus rennuenda.

Gelasio decretum ex cod. Vaticano

que huiusmodi passionum quo ad haereticos perhibentur compositae. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in sca romana Ecclesia non leguntur. Nos tamen cum praedicta Ecclesia omnes Martyres, et eorum gloriosos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramus.

Item vitas Patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis, et omnium heremitarum, quas tamen vir beatissimus Hieronymus descripsit, cum omni honore suscipimus.

Item actus beati Silvestri Apostolicae Sedis Praesulis, licet eius, qui conscripserit nomine ignoretur: a multis tamen in urbe Roma Catholicis legi cognovimus, et pro antiquo usu multae haec imitantur Ecclesiae.

Item scriptura de inventionione Crucis dominicae, et aliam scripturam de inventionione capitis Iohannis (2) Baptistae novelle quidem relationis et nonnulli Catholici legunt. Sed cum haec ad catholicorum manus advenerint, beati Pauli apostoli praecedat sententia, *Omnia probate, quod bonum est tenete.*

Item Rufinus vir religiosus plurimos ecclesiasticae operis edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatissimus Hieronymus eum in aliquibus de arbitrii libertate notavit, illas sentimus, quae praedictum beatum Hieronymum sentire cognoscimus, non solum de Rufino, sed etiam de universis, quos vir (3) S. saepius memoratus, zelo Dei, et fidei religione reprehendit.

Item Origenis nonnulla opuscula, quae vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus: reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus (4) rennuendam.

(1) *Sec. cur. orrictur.*
(2) *Sec. cur. additur s' Iohannis.*
(3) *Ante S. nota marg. ∞*
(4) *s' rennuendam repositum sec. cur. Prius legebatur, ni fallimur, *rennuim. recipendam*; sed cultre litterae intermediae abrasae oculos fugiunt, nec genuina lectio figi potest.*

Gelasio decretum ex cod. Florentino

Item Chronica Eusebii Caesariensis, atque eiusdem Historiae Ecclesiasticae libros, quamvis in primo narrationis suae libro tepuerit, et post in laudibus, atque excusatione Origenis scismatici unum conscripserit librum: propter rerum tamen singularum notitiam, quae ad instructionem pertinent, usquequaque non dicimus rennuendos.

Item Orosium virum eruditissimum conlaudamus, qui valde necessaria (1) nobis adversus paganorum calumnias ordinavit Historiam, miraque brevitate contextuit.

Item venerabilis viri Sedulii opus Paschale, quod heroicis descripsit versibus, insigni laude praeferrimus.

Item Iuvenci nihilominus laboriosum (2) opus non spernimus, sed miramur. Caetera quae ab haereticis sive scismaticis conscripta vel praedicta sunt, nullatenus recipiat (3) Catholica et Apostolica Romana Ecclesia: e quibus pauca, quae ad memoriam venerunt, et a Catholicis vitanda sunt, credimus esse subicienda.

V.

Incipit notitia librorum apocriphorum; idest,

In primis Ariminensem Synodum a Constantino Caesare Constantini filio congregatam, mediante Tauro Praefecto, ex tunc et nunc, et in aeternum confitemur esse damnatam.

Itinerarium nomine Petri Apostoli, quod appellatur S. Clementis, libri num. VIII apocryphum.

Actus nomine Andreae Apostoli apocryphum.

Actus nomine Thomae Apostoli apocryphum.

Et nomine Petri Apostoli alios apocryphi.

Actus nomine Philippi Apostoli apocryphi.

Evangelia nomine Mathiae apostoli apocrypha.

(1) *Lege necessariam.*
(2) *Lege laboriosum. V pro P saepe usurpabatur ab antiquariis.*
(3) *Lege recipit.*

Gelasio decretum ex cod. Furensi

Item Chronica Eusebii Caesariensis, atque eiusdem Historiae ecclesiasticae libros, quamvis in primo narrationis suae libro tepuerit, et post in laudibus atque excusatione Origenis scismatici unum conscripserit librum: propter rerum tamen singularum notitiam, quae ad instructionem pertinent, usquequaque non dicimus rennuendos.

Item Orosium virum eruditissimum conlaudamus, qui valde necessariam nobis adversus paganorum calumnias ordinavit Historiam, miraque brevitate contextuit.

Item venerabilis viri Sedulii Opus Paschale, quod heroicis descripsit versibus, insigni laude praeferrimus.

Iuvenci quoque nihilominus laboriosum opus non spernimus, sed miramur. Caetera, quae ab haereticis scismaticis conscripta, vel praedicta sunt, nullatenus recipiat Catholica et Apostolica Romana Ecclesia: e quibus pauca, quae ad memoriam venerunt, et a Catholicis vitanda sunt, credimus esse subicienda.

V.

Incipit notitia librorum apocriphorum; qui non recipiuntur.

In primis Ariminensem Synodum, a Constantio Caesare Constantini filio congregatam, mediante Tauro Praefecto, ex tunc et nunc, in aeternum confitemur esse damnatam.

Itinerarium nomine Petri Apostoli, quod appellatur Sancti Clementis, libri numero novem, apocryphum esse scimus.

Actus nomine Andreae Apostoli, apocryphum.

Actus nomine Thomae Apostoli, libri x, apocryphi.

Actus nomine Petri Apostoli, apocryphi.

Actus nomine Philippi Apostoli, apocryphi.

Evangelia nomine Mathiae apostoli apocrypha.

Gelasio decretum ex cod. Vaticano

Chronica Eusebii Caesariensis, atque eiusdem Historiae ecclesiasticae libros, quamvis in primo narrationis suae libro tepuerit, et post in laudibus atque excusatione Origenis scismatici unum conscripserit librum: propter rerum tamen singularum notitiam, quae ad instructionem pertinent, usquequaque non dicimus rennuendos.

Item Orosium virum eruditissimum (quem) (1) conlaudamus, qui valde nobis necessariam adversus paganorum calumnias ordinavit Historiam, miraque brevitate contextuit.

Item venerabilis Sedulii (2) Paschale opus, quod (3) eruditus descripsit versibus insigni laude praeferrimus (4).

Item Iuvenci nihilominus laboriosum opus non spernimus, sed miramur. Caetera, quae ab haereticis scismaticis conscripta, vel praedicta sunt, nullatenus recipiat Catholica et Apostolica Romana Ecclesia: e quibus pauca, quae ad memoriam venerunt, et a Catholicis vitanda sunt, credimus esse subicienda.

IV.

Notitiam librorum apocriphorum, qui non recipiuntur.

Arimenensium Sinodum, a Constantio Caesare Constantini Augusti filio congregatam, mediante Tauro Praefecto, ex tunc et nunc in aeternum confitemur esse damnatam.

Itinerarium nomine Petri Apostoli, quod appellatur Sci Clementis, apocryphum.

Actus nomen Andreae Apl. app.

Actus nomen Thomae Apl. libros x app.

Actus nom. Petri Apl. alios, app.

Actus nom. Philippi Apl. app.

Evangelium nomen Mathiae, app.

(1) *Quem, perperam additum secundis curis.*
(2) *Sec. curis Sydulii.*
(3) *Prim. curis erroicis, sec. vero curis, ut in textu.*
(4) *Pr. curis referimus, secundis vero, preferimus.*

Gelasio decretum ex cod. Florentino

Evangelia nomine Barnabae, apocr.
 Evangelia nomine Iacobi minoris, apocr.
 Evangelia nomine Petri, apocr.
 Evangelia nomine Thomae, quibus Manichaei utuntur, apocr.
 Evangelia nomine Bartholomaei Apostoli, apocr.
 Evangelia nomine Andreae, Ap.
 Evangelia quae falsavit Lucianus, apocr.
 Evangelia quae falsavit Isidius, apocr.
 Liber de Infantia Salvatoris, apocr.
 Liber de Nativitate Salvatoris, et de Maria, vel obstetrice eius, apocr.
 Liber qui appellatur Pastoris, apocr.
 Libri omnes quas (1) fecit Lucius discipulus diaboli, apocr.
 Liber qui appellatur Fundamentum, apocr.
 Liber qui appellatur Thesaurum, apocr.
 Liber de filiabus Adae Lepto Genesisibus, apocr.
 Centone de Christo Virgiliani compaginatum versibus, apocr.
 Liber qui appellatur Actus Theclae et Pauli, apocr.
 Liber qui appellatur Nepotis, apocr.
 Liber Proverbiorum ab haereticis conscriptus, et sancti Xisti nomine praesignatus, apocr.
 Revelatio, quae appellatur Pauli, apocr.
 Revelatio, quae appellatur Thomae, apocr.
 Revelatio, quae appellatur Stephani, apocr.
 Liber, qui appellatur Transitus Sanctae Mariae, apocr.
 Liber, qui appellatur Poenitentia Adae, apocr.
 Liber de Vgla nomine Gigante, qui post diluvium cum dracone ab hereticis pugnasse perhibetur, apocr.

(1) *Lege libri omnes, quos.*

Gelasio decretum ex cod. Furensi

Evangelia nomine Barnabae, apocrypha.
 Evangelia nomine Iacobi minoris, apocrypha.
 Evangelia nomine Petri Apostoli, apocrypha.
 Evangelia nomine Thomae Apostoli, quibus Manichaei utuntur, apocrypha.
 Evangelia nomine Bartholomaei Apostoli, apocrypha.
 Evangelia nomine Andreae Apostoli, apocrypha.
 Evangelia quae falsavit Lucianus, apocrypha.
 Evangelia quae falsavit Isidius, apocrypha.
 Liber de Infantia Salvatoris, apocryphus.
 Liber de Nativitate Salvatoris, et de Maria, vel obstetrice, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Pastoris, apocryphus.
 Libri omnes, quos fecit Lucius discipulus diaboli, apocryphi.
 Liber, qui appellatur Fundamentum, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Thesaurum, apocryphus.
 Liber de filiabus Adae, hoc est, leptogenesis, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Actus Theclae et Pauli, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Nepotes, apocryphus.
 Liber Proverbiorum, qui est ab haereticis conscriptus, et sub nomine Sancti Xisti praesignatus, apocryphus.
 Revelatio, quae appellatur Pauli Apostoli, apocrypha.
 Revelatio, quae appellatur Thomae Apostoli, apocrypha.
 Revelatio, quae appellatur Stephani, apocrypha.
 Liber, qui appellatur Transitus, id est, Adsumptio Sanctae Mariae, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Poenitentia Adae, apocryphus.
 Liber de Eugenia nomine Gigante, quae cum dracone post diluvium ab haereticis pugnasse fingitur, apocryphus.

Gelasio decretum ex cod. Vaticano

Evangelium nom. Petri apl. apg.
 Evangelium nom. Iacobi minoris, apg.
 Evangelium nom. Barnabae, apg.
 Evangelium nom. Thomae, quibus Manichaei utuntur, apg.
 Evangelium nom. Bartholomaei apl. apg.
 Evangelium (1), quem falsavit Lucianus, apg.
 Evangelium, quem falsavit Eusicius, (2) et Lucius, apg.
 Lib. de Infantia Salvatoris, apg.
 Lib. de Nativitate Salvatoris et de Maria, vel obstetrice, apg.
 Liber, qui appellatur Pastoris, apg.
 Lib. omnes, quos fecit Lucius discipulus diaboli, apg.
 Lib. qui appellatur Fundamentum, apg.
 Lib. qui appellatur Thesaurum, apg.
 Lib. de filiabus Adae lectum geneleos, apg.
 Liber, qui appellatur Actus Theclae, (3) vel Thollius, et Pauli Ap. apg.
 Liber, qui appellatur Nopotis, apg.
 Liber Proverbiorum ab Haereticis conscriptus, et sancti Xysti nomen praenotatus, apg.
 Revelatio, qui appellatur Pauli, apg.
 Revelatio, qui appellatur Thomae, apg.
 Revelatio, qui appellatur Stephani, apg.
 Lib. qui appellatur Transitus, id est Adsumptio scae Mariae, apg.
 Lib. qui appellatur Poenitentia Ade, apg.
 Lib. (4) Eugenii a nom. gigante, qui cum dracone post diluvium ab haereticis pugnasse perhibetur, apg.

(1) Ante quem deletum est verbum quod legi nequit.
 (2) Et Lucius additum sec. cur.
 (3) et Thollius additum sec. cur.
 (4) Pr. cur. *Evige.*

Gelasio decretum ex cod. Florentino

Liber, qui appellatur Testamentum Iob, apocr.
 Liber, qui appellatur Poenitentia Origenis, apocr.
 Liber, qui appellatur Poenitentia S. Cypriani, apocr.
 Liber, qui appellatur Poenitentia Iamnae et Mambrae, apocr.
 Liber, qui appellatur Sortes Apostolorum, apocr.
 Liber, qui appellatur Lusa Apostolorum, apocr.
 Liber, qui appellatur Canones Apostolorum, apocr.
 Liber Physiologus, ab haereticis conscriptus, et B. Ambrosii nomine persignatus, apocr.
 Historia Eusebii Pamphili, apocr.
 Opuscula Tertulliani, apocr.
 Opuscula Lactantii, sive Africani, sive Firmiani, apocr.
 Opuscula Postumiani et Galli, apocr.
 Opuscula Montani, Priscillae, et Maximillae, apocr.
 Opuscula Faustini Manichaei, apocr.
 Opuscula Commodiani, apocr.
 Opuscula alterius Clementis Alexandrini, apocr.
 Opuscula Tassii Cypriani, apocr.
 Opuscula Arnobii (1), apocr.
 Opuscula Tichonii, apocr.
 Opuscula Cassiani Presbyteri Galliarum, apocr.
 Opuscula Victorini Pettachionensis, apocr.
 Opuscula Faustini Regiensis Galliarum, apocr.
 Finis Gelasiani decreti, ex codice Florentino.

(1) *Lege Arnobii. I pro B.*

Gelasio decretum ex cod. Furensi

Liber, qui appellatur Poenitentia Origenis, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Poenitentia Iamne et Mambre, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Sortes Sanctorum, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Lusa Apostolorum, apocryphus.
 Liber, qui appellatur Canones Apostolorum, apocryphus.
 Liber physiologus, ab haereticis conscriptus, et beati Ambrosii nomine praesignatus, apocryphus.
 Historia Eusebii Pamphili, apocrypha.
 Opuscula Tertulliani, apocr.
 Opuscula Lactantii, apocrypha.
 Opuscula Postuminiani, apocr.
 Opuscula Montani, Priscillae et Maximillae, apocrypha.
 Opuscula Faustini Manichaei, apocrypha.
 Opuscula Commodiani, apocr.
 Opuscula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha.
 Opuscula Tassii Cypriani, apocrypha.
 Opuscula Arnobii, apocrypha.
 Opuscula Ticonii, apocrypha.
 Opuscula Cassiani Presbyteri Galliensis, apocrypha.
 Opuscula Victorini Pictabiensis, apocrypha.
 Opuscula Faustini Regiensis Galliarum, apocrypha.
 Opuscula Frumenti Coeci, apocrypha.
 Centones de Christo, Virgilianis compaginati, apocryphi.
 Epistola Iesu ad Agarum, apocrypha.
 Epistola Agari ad Iesum, apocrypha.
 Passio Quirici, et Iulitae, apocrypha.
 Passio Georgii, apocrypha.
 Scriptura, quae appellatur Salomonis Interdictio, apocrypha.

Gelasio decretum ex cod. Vaticano

(1) Liber, qui appellatur Testamentum Iob, apg. (Non historia beati Iob, set alius ab haereticis conscriptus).
 Lib. qui appellatur Penitentiae Origenis, apg.
 Lib. qui appellatur Poenitentia sci Cypriani, apg.
 Lib. qui appellatur Poenitentiae Iamnae et Mambre, apg.
 Lib. qui appellatur Sors Apostolorum, apg.
 Lib. qui appellatur Lusa Apostolorum, apg.
 Lib. filosogus, qui ab haereticis conscriptus est, et beati Ambrosii nomine praesignatus, apg.
 Historia Eusebii Pamphili (2), apg.
 Opuscula Tertulliani, apg.
 Op. Lactanti, apg.
 Op. Africani, apg.
 Op. Postumiani et Galli, apg.
 Op. Montani, Priscillae et Maximillae, apg.
 Op. omnia Faustini Manichei, apg.
 Op. Commodiani, apg.
 Op. alterius Clementis Alexandrini, apg.
 Opusc. Tarsi Cypriani, apg.
 Op. Arnobi, apg.
 Op. Ticoni, apg.
 Opuscula Cassiani Pbrri Galliarum, apg.
 Opus Victorini Petabionensis, apg.
 Op. Faustini Regensis Galliarum, apg.
 Op. (3) Frumentini Coeci, apg.
 Centoneni (4) de Xpo Virgilianis compaginatum versibus, apg.
 Epistola Ihu ad Abgarum, apg.
 Epla Abgari ad Ium, apg.
 Passio Cirici et Iolitae, apg.
 Pass. Giorgi, apg.
 Scriptura, quae appellatur Contradictio Salomonis, apg.

(1) Verba uncinis clausa adduntur secundis curis ad calcem membranae.
 (2) Primis curis *Pampeli*; sec. vero *Pamphylit.*
 (3) Pr. curis *Frumentis.*
 (4) *Lege Centonem.*

Gelasii decretum ex cod. Florentino

Gelasii decretum ex cod. Furensi

Philacteria omnia, quae non Angelorum, ut illi confingunt, sed Daemonum magis conscripta sunt nominibus, apocrypha.

Haec, et his similia, quae Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus etiam Samosatenus, Photinus, et Bonosus, qui simili errore defecerunt, Montanus quoque cum suis obscenissimis sequacibus, Apollinaris, Valentinus, sive Manichaeus, Faustus, Africanus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Conomius, Novatius, Sabbatius, Callistus, Donatus, Eustacius, Iovinianus, Pelagius, Iulianus Eclanensis, Caecilius, Maximianus, Priscillianus ab Spania, Nestorius Constantinopolitanus, Maximus Cincius, Lampetius, Dioscorus, Eutyches, Petrus, et alius Petrus: e quibus unus Alexandriam, alius Antiochiam maculavit: Acacius Constantinopolitanus cum consortibus suis: necnon et omnes haeresiarum, et eorum discipulos, qui schismatica docuerunt, vel conscripserunt, quorum nomina minime retinimus; non solum repudiata, verum etiam ab omni Romana, Catholica et Apostolica Ecclesia eliminata, atque cum suis auctoribus, auctorumque sequacibus sub anathematis, et indissolubili vinculo in aeternum confitemur esse damnata.

Explicit decretale editum ab Hormisda papa urbis Romanae.

Gelasii decretum ex cod. Vaticano

Philacteria omnia, quae non (1) Angelorum, ut illi confingunt, sed Daemonum magis arte conscripta sunt, apg.

Haec et his similia, quae Simon Magus, Nicolaus (2), Cirinthus, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus etiam et Samosatenus, Futinus, et Bonosus, et qui simili errore defecerunt, Montanus quoque cum suis obscenissimis sequacibus Apollinaris, Valentinianus, sive Manichaeus, Faustus, Africanus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Navatus, Sabastius, Caelestus, Donatus, Eustacius, Iovianus, Pelegius, Iulianus Elane, Celestius, Maximilianus, Priscillianus ab Hispania, Nestorius Constantinopolitanus, Maximus Cincius, Lampecius, Dioscorus, Eutichius, Petrus, et alius Petrus: e quibus unus Alexandriam, alius Antiochiam maculavit: Acacius Constantinopolitanus cum consortibus suis: necnon et omnes hereses, et hereseorum discipuli, sive scismatici, qui docuerunt, vel conscripserunt, quorum nomina minime retinentur, non solum repudiata, verum ab omni Romana (3), vel Catholica et Apostolica Ecclesia eliminata, atque cum suis auctoribus, auctorumque sequacibus sub anathemate, insolubili vinculo in aeternum confitemur esse damnata.

Expliciunt Decretalis.

- (1) Cod. nos, mendose.
(2) Secundis curis Nicolaus.
(3) το' vel, additum sec. cur

INDEX

NOMINUM ET RERUM PRAECIPUARUM

NUMERUS PAGINAM INDICAT. — a PRIMAM COLUMNAM — b SECUNDAM DESIGNANT

A

- Acacius, 91 b. Eius errores, *ibid.* Depositio, anathematizatio, 92 a et b. Cum eo non communicandum, 108 b. Quam benigne cum eo actum sit, 113 a. Eius nomen a Dipticis abolendum, 127 b.
- Actardus Hamneticae Ecclesiae diuturna captivitatis miseria quassatus fuit, 331 a. Pallium ei conceditur, *ibid.* b.
- Acto Episcopus Teatinus privilegium obtinet a Nicolao II PP. quo confirmantur bona Ecclesiae suae; eius limites assignantur et aliqua decretantur pro eorundem quiete ac libertate, 655 a.
- Adalardus archiepiscopus Turonensis confirmationem obtinet privilegiorum Ecclesiae sibi commissae, 359 b, 360 a.
- Adalbero archiepiscopus Remensis nonnulla bona monasterio Mosomiensi donat, 428 b. Haec bona monasterio huic confirmantur a S. Sede, 429 a.
- Adalbertus (S.) episcopus Pragense monasterium Breunoviense fundat, 461 a. Dignitates et privilegia Adalberto eiusque successoribus concessa, *ibid.* b.
- Adalgarius archiepiscopus Hamburgensis obtinet a Formoso PP. adiudicationem Bremensis Ecclesiae in suffraganeam archiepiscopi Coloniensis, ea tamen conditione, ut Hamburgensi Ecclesiae suffragetur, usque dum haec episcopalem sedem instituat, 371 a et b, 372 a.
- Ado archiepiscopus Viennensis postulat ut confirmetur ius Viennensis Ecclesiae super quatuor Ecclesias sibi subiectas, 330 a. Ius hoc ei conceditur sine praedictio Ecclesiae Darentasiensis, *ibid.* a et b.
- Agaunense monasterium a quacumque laicali et ecclesiastica potestate eximitur, 384 a et seq.
- Agnes imperatrix bona nonnulla monasterio S. Mariae ad Mulianas donat, 632 a.